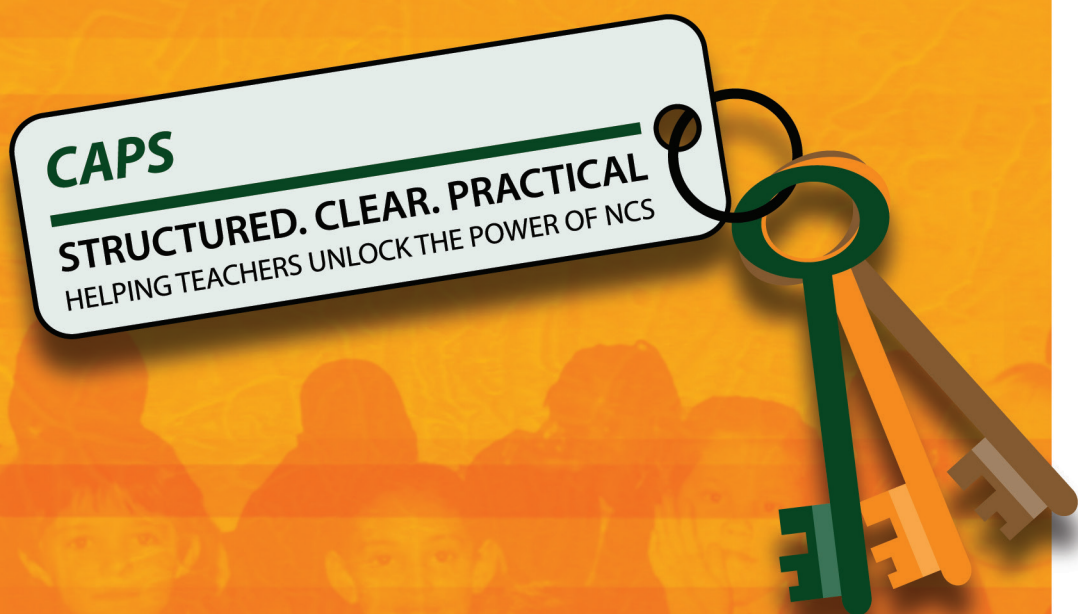

National Curriculum Statement (NCS)

*Curriculum and Assessment
Policy Statement*

**FOUNDATION PHASE
GRADES 1 – 3**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Department of Basic Education

222 Struben Street

Private Bag X895

Pretoria 0001

South Africa

Tel: +27 12 357 3000

Fax: +27 12 323 0601

120 Plein Street Private Bag X9023

Cape Town 8000

South Africa

Tel: +27 21 465 1701

Fax: +27 21 461 8110

Website: <http://www.education.gov.za>

© 2016 Department of Basic Education

DRAFT COPY

**SETATEMENTE SA KHARIKHULAMO YA NAHA (SKN)
SESOTHO PUO YA BOBEDI YA TLATSETSO KEREITE 1-3**

DIKAHARE

	KAROLO 1: SELELEKELA SA SETATEMENTE SA LEANO LA KHARIKHULAMO LE TEKANYETSO	4
1.1	Boitshetleho	4
1.2	Tjhebokakaretso	4
1.3	Sepheo sa Kharikhulamo ya Afrika Borwa ka kakaretso	5
1.4	Kabo ya Nako	7
1.4.1	Mokgahlelo wa Motheo	7
1.4.2	Mokgahlelo o Mahareng	7
1.4.3	Mokgahlelo o Phahameng	8
1.4.4	Dikereite tsa 10-12	8
	KAROLO YA 2: HO HLAHISA PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI MOKGAHLELONG O MAHARENG	9
2.1	Dipuo Setatementeng sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyesto	9
2.1.1	Dikgato tsa Puo	9
2.1.2	Dipheo tse ikgethang tsa ho ithuta dipuo tsa tlatsetso tsa bobedi	10
2.1.3	Ho ruta Puo ya Tlatsetso ya Bobedi	12
2.1.4	Bokgoni ba Puo ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso	13
2.1.5	Mefuta ya Litheresi	14
2.1.6	Sebopeho sa Puo le Tshebediso	17
2.1.7	Dihlooho le mekotaba	18
2.1.8	Mokgwa wa ho ruta	18
2.1.9	Tsamaiso ka phaposing le disebediswa	18
2.2	Tekanyetso ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso	19
2.3	Nako e Abetsweng le Tafole ya Nako	19
2.4	Ho Phahasa le ho Fetisa: Kereiting tsa 1 – 3	19
2.5	Ho Rekota le ho Tsebisa: Kereiting tsa 1 - 3	19
2.6	Disebediswa tsa ho Ruta le ho Rutwa	19
	KAROLO YA 3: TJHEBOKAKARETSO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3	21
	KEREITI YA 1: KOTARA YA 1	28
	KEREITI YA 1 KOTARA YA 2	30
	KEREITI YA 1 KOTARA YA 3	32
	KEREITI YA 1 KOTARA YA 4	34

KEREITI YA 2 KOTARA YA 1	37
KEREITI YA 2 KOTARA YA 2	40
KEREITI YA 2 KOTARA YA 3	43
KEREITI YA 2 KOTARA YA 4	47
KEREITI YA 3 KOTARA YA 1	53
KEREITI YA 3 KOTARA YA 2	55
KEREITI YA 3 KOTARA YA 3	59
KEREITI YA 3 KOTARA YA 4	63
LENANE LA TLHALOSO YA MANTSWE	68

KAROLO 1: SELELEKELA SA SETATEMENTE SA LEANO LA KHARIKHULAMO LE TEKANYETSO

1.1 Boitshetleho

Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa R-12 (SKN) se totobatsa leano la kharikhulamo le tekanyetso dikolong.

Ka sepheo sa ho ntlafatsa Kharikhulamo, Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha se ile sa hlophiswa botjha, mme diphetoho tsa kenngwa tshebetsong ka kgwedi ya Pherekong 2012. Thutong e nngwe le e nngwe ho ile ha hlahiswa tokomane e le nngwe e tlamahantseng kharikhulamo le tekanyetso mmoho, e ileng ya kena tshebetsong bakeng sa ditokomane tsa Ditatemente tsa Thuto, Ditataiso tsa Mananetsamaiso a ho lthuta le Ditataiso tsa Tekanyetso ya Dithuto Dikereite tsa R-12.

1.2 Tjhebokakaretso

- (a) **Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa 10-12 (Pherekong 2012)** ke setatemente sa leano sa ho ithuta le ho ruta dikolong tsa Afrika Borwa, mme se fupere tse latelang:
  - (i) Ditatemente tsa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso thutong e nngwe le e nngwe e amohetsweng mme e bile e rutwa le ho ithutwa dikolong;
  - (ii) Tokomane ya leano e bitswang **National Policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12**; le
  - (iii) Tokomane ya leano e bitswang **National Protocol for Assessment Kereite ya R-12 (Pherekong 2012)**.
- (b) **Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa 10-12 (Pherekong 2012)** se kena tshebetsong bakeng sa ditatemente tsa jwale tsa kharikhulamo tse pedi, e leng
  - (i) **Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha se lekotsweng Botjha Dikereite tsa R-9**, se phatlalatsong ya mmuso **Government Gazette, No.23406** ya 31 Motsheanong 2002; le
  - (ii) **Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa R-12** se dipatlalatsong tsa mmuso, **Government Gazettes, No.25545** ya 6 Mphalane 2003 le **No. 27594** ya 17 Motsheanong 2005.
- (c) Setatemente sa kharikhulamo ya naha se boletsweng seratswaneng sa (b) (i) le (ii) di fupere ditokomane tsa leano tse latelang, tse tla fediswa ke **Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa R-12 (Pherekong 2012)** ka mekgahlelo dilemong tsa 2012-2014:
  - (i) Ditatemente tsa Tikoloho ya ho lthuta/ Ditatemente tsa Dithuto, Ditataiso tsa Mananetsamaiso a ho lthuta, le Ditataiso tsa Tekanyetso tsa Dithuto Dikereite tsa R-9 le Dikereite tsa 10-12;
  - (ii) Tokomane ya leano, e bitswang **National Policy on assessment and qualifications for schools in the General Education and Training Band**, e hlahang ho **Government Notice No. 124** phatlalatsong ya mmuso **Government Gazette No. 29626** ya 12 Hlakola 2007;
  - (iii) Tokomane ya leano, e bitswang **National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualification Framework (NQF)**, e hlahisitsweng phatlalatsong ya mmuso **Government Gazette No. 27819** ya 20 Phupu 2005;

- (iv) Tokomane ya leano, e leng ***An addendum to the policy document, National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualification Framework (NQF), regarding learners with special needs***, e phatlaladitsweng ho ***Government Gazette, No. 29466*** ya 11 Tshitwe 2006 e kenyelleditswe tokomaneng ya leano e bitswang ***National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12; le***
- (v) Tokomane ya leano, e leng sehlomathiso sa tokomane ya ***National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualification Framework (NQF), regarding the National Protocol for Assessment (Grades R-12)***, e hlahang ho ***Government Notice No. 1267*** phatlalatsong ya mmuso ***Government Gazette No. 29467*** ya 11 Tshitwe 2006;
- (d) Tokomane ya leano eleng, ***National Policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grade R-12*** le dikarolo tsa Setatemente sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso tse fuperweng ke Dikgaolo tsa 2, 3 le 4 tsa tokomane ena di bopa dipehelo le dintlhatheo tsa ***Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa R-12***. Kahoo ditokomane tsena tse boletsweng, mmoho le ho latela ***karolo ya 6A*** ya ***South African Schools Act, 1996 (Act No. 84 of 1996)*** di bopa motheo oo ho wona Letona la Thuto ya Motheo le hlahisang bonyane ba dipheho le dipehelo tseo moithuti a lokelang ho di fihlella, mmoho le ditsela tsa tshebetso le tsamaiso tsa tekanyetso ya phihlelo ya moithuti dikolong tsa mmuso le dikolong tse ikemetseng.

1.3 Sepheo sa Kharikhulamo ya Afrika Borwa ka kakaretso

- (a) ***Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa 10-12*** se fupere tsebo, bokgoni le makgabane a lokelang ho ithutwa dikolong tsa Afrika Borwa. Sepheo sa kharikhulamo ena ke ho nnetefatsa hore baithuti ba fumantshwa le ho sebedisa tsebo le bokgoni ka tsela e tla ntlafatsa maphelo a bona. Ka tsela e tjena kharikhulamo e ntshetsa pele mohopolo wa ho theha tsebo maamong a phedisano a selehae, empa e ntse e le sedi ditabeng tsa lefatshe tsa matjhabatjhaba.
- (b) Sepheo sa Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa 10-12 ke ho:
- ho hlomela baithuti ka tsebo, bokgoni le makgabane tse hlokehang ho iphedisa le ho ba le seabo se nang le moelelo maamong a phedisano jwalo ka ha e le baahi naheng e lokolohileng, ho sa natswe boitshetleho ba bona dintlheng tsa phedisano le moruo, tsa botjhaba, bong, mmele o phetseng hantle kapa bokgoni dithutong;
  - ho ba neha tsela ya ho kena thutong e phahameng;
  - ho phethahatsa tshebetso ya ha baithuti ba qetile dibakeng tsa thuto mme ba fetela mesebetsing; le
  - ho neha boramesebetsi lesedi le felletseng (profaele) ka bokgoni ba moithuti.
- (c) Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa 10-12 se thehilwe dintlhathehong tse latelang:
- Diphetoho phedisano; ho nnetefatsa hore ho se lekalekane ha thuto ha ka nako e fetileng ho fediswe, le ho re batho bohle naheng ba fumantshwe menyetla e lekanang ya thuto;
  - ho ithuta ka tshekatsheko le ka mafolofolo; ho kgothalletsa ho ithuta ka mafolofolo le ka ho sekaseka dintho, ho ena le ho nka ditaba di le jwalo feela e le dinnete ntle le ho di sekaseka;
  - Tsebo le bokgoni tsa boemo bo hodimo: ho hlahisitswe bonyane dipehelo tsa tsebo le bokgoni tse lokelang ho fihlellwa Kereiteng ka nngwe mme di lokela ho fihlellwa ka boemo bo hodimodimo dithutong kaofela;
  - Kgatelopele; dikahare le maemo a tse ithutwang tsa Kereite e nngwe le e nngwe di bontsha kgatelopele ho tloha boemong bo bonolo ho isa ho bo rarahaneng;

- Ditokelo tsa botho, kenyelletso ya bohle, toka ho tsa phedisano le tikoloho, ho kenyelletsa metho le ditshebetso tsa toka ho tsa phedisano le tikoloho le ditokelo tsa botho jwalo ka ha di totobaditswe Molaotheong wa Rephaboliki ya Afrika Borwa. Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa R-12 se sedi haholo dintlheng tsa ho fapana ha batho tse jwalo ka bofuma, ho se lekane ha batho, botjhaba, bong, puo, boholo ba motho dilemong, bokowa, le maemo a mang;
  - Ho ananela tsebo le mahlale a seholoholo: kananelo ya nalane e mothamo le setso tsa naha ya rona ho bohlokwahadi mme tsena di phehisa kgodisong ya makgabane a fuperweng ke Molao wa Motheo; mmoho le
  - Kamohelo, boleng le phethahatso; ho nehelana ka thuto eo boleng, bophara le botebo ba yona bo ka bapiswang le thuto ya mafatshe a mang.
- (d) Sepheo sa Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereite tsa 10-12 ke ho hlahisa baithuti ba tla kgona ho:
- Bontsha kutlwisiso ya lefatshe jwalo ka ha e le ngatana e le nngwe ya ditshebetso tse hokahaneng, ka ho elellwa maemo a tharollo ya mathata ha se tshebetso e ikemetseng e le inotshi, e itshehlile thejane.
- (e) Kenyelletso ya bohle e lokela ho ba karolo ya ho hlophiswa, ya ho rala le ya ho ruta sekolong. Hona ho ka phethahala ha feela matijhere a na le kutlwisiso e tebileng ya ho hlwaya le ho sebetsana le ditshita tsa ho ithuta, le ya ho ithophisetsa ka ho etsa meralo ya ho sebetsana le ho fapafapana ha batho. Taba ya bohlokwa ha ho sebetswa ka kenyelletso ya bohle ke ho hlwaya ditshita le ho tiisa hore batshehetsi bohle ka sekolong, kapa mekgatlo e tshehetsang e nang le seabo e sebetsane le tsona. Bona ba kenyelletsa matijhere, makgotla a tshehetso a dikantorong tsa sedika, makgotla a mang a setjhaba a tshwaraneng le tshebetso ena ka ho otlooha, batswadi le dikolo tse ikgethang di sebetsa e le mehlodi. Ho sebetsana le ditshita ka phaposing ya ho rutela, matijhere a sebedise mawa a ho ruta a fapafapaneng a kang a hlahisitsweng tokomaneng ya Lefapha la Thuto le Thupelo e bitswang ***Guidelines for inclusive teaching and learning*** (2010).

1.4 Kabo ya Nako

1.4.1 Mokgahlelo wa Motheo

(a) Nako ya ho ruta e abetsweng dithuto tsa Mokgahlelo wa Motheo e bontshitswe papetleng e latelang:

THUTO	KEREITE YA R	KEREITE YA 1	KEREITE YA 2	KEREITE YA 3
Puo ya Lapeng	10	8/7	8/7	8/7
Puo ya Pele ya Tlatsetso	N/A	3/2	3/2	3/4
Puo ya Bobedi ya Tlatsetso	N/A	1	1	1
Mmetshe	7	7	7	7
Bokgoni ba Bophelo	6	6	6	7
• Tsebo ya Motheo	(1)	(1)	(1)	(2)
• Bonono bo iqapelwang	(2)	(2)	(2)	(2)
• Boithapollo ba Mmele	(2)	(2)	(2)	(2)
• Bophelo bo botle ba motho le phedisano	(1)	(1)	(1)	(1)
NAKO KAOFELA	23	24	24	26

(b) Nako ya ho ruta Kereiting ya R ke dihora tse 23. Nako ya ho ruta Dikereiting tsa 1-2 ke dihora tse 24; Kereiti ya 3 e abetswe dihora tse 26 .

(c) Puo ya Lapeng Kereiting ya R e abetswe dihora tse 10. Moedi wa dihora tse 8 le bonyane ba dihora tse 7 di abetswe Puo ya Lapeng bakeng sa Kereiti ya 1-3. Puo ya Pele ya Tlatsetso bakeng sa Kereiti ya 1-2 e abetswe moedi wa dihora tse 3 le bonyane ba dihora tse 2,mme Kereiting ya 3 dihora tse 2, Kereiting ya 3 moedi wa dihora tse 4 le bonyane ba dihora tse 3. Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e abetswe hora e le 1 bakeng sa Kereiti ya 1-3.

(d) Mmetse Kereiting ya R-3 o abetswe dihora tse 7.Thutio ya Bokgoni ba Bophelo Kereiting ya R-2 e abetswe dihora tse 6, mme Kereiting ya 3 e abetswe dihora tse 7.

1.4.2 Mokgahlelo o Mahareng

(a) Papetla e latelang e bontsha dithuto le nako ya ho ruta e abetsweng dithuto Mokgahlelong o Mahareng:

THUTO	DIHORA
Puo ya Lapeng	6
Puo ya Pele ya Tlatsetso	5
Puo ya Bobedi ya Tlatsetso	2
Mmetshe	6
Mahlale a tlhaho le Theknoloji	3.5
Mahlale a Phedisano	3
Bokgoni ba Bophelo	4
• Bonono bo iqapelwang	(1.5)
• Boithapollo ba Mmele	(1)
• Bophelo ba botle ba motho le phedisano	(1.5)
NAKO KAOFELA	29.5

1.4.3 Mokgahlelo o Phahameng

a) Kabo ya nako ya ho ruta Mokgahlelong o Phahameng e ka tsela e latelang:

THUTO	DIHORA
Puo ya Lapeng	5
Puo ya Pele ya Tlatsetso	4
Puo ya Bobedi ya Tlatsetso	2
Mmetshe	4.5
Mahlale a Phedisano	3
Theknoloji	2
Mahlale a tsamaiso ya Moruo	2
Tlwaetso ho tsa Bophelo	2
Bonono bo iqapelwang	2
NAKO KAOFELA	29.5

1.4.4 Dikereite tsa 10-12

(a) Kabo ya nako ya ho ruta Dikereiteng tsa 10-12 e ka tsela e latelang:

THUTO	Kabo ya nako ka beke (dihora)
Puo ya Lapeng	4.5
Puo ya Pele ya Tlatsetso ya Pele	4.5
Puo ya Bobedi ya Tlatsetso	2
Mmetshe	4.5
Tlwaetso ho tsa Bophelo	2
Ho lokela ho kgethwe bonyane dithuto tse 3 tse tswang ho Sehlopheng sa B Sehlopheng sa B Dipapetla B1- B8 tsa tokomane ya National Policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12 . Dipehelo tse hlahisitsweng seratswaneng sa 28 tokomaneng ena ya leano di lokela ho elwa hloko.	12 (3x4 dihora)
NAKO KAOFELA	29.5

Nako e abilweng bakeng sa beke le beke e ka sebedisetswa feela bakeng sa bonyane dithuto tsa SKN tse qollotsweng lenaneng le ka hodimo, mme e se ke ya sebedisetswa dithuto tse ding tsa tlatselletso ho tsena tse qollotsweng lenaneng la dithuto ka hodimo. Haeba moithuti a rata ho nka dithuto tse ding tsa tlatselletso hodima tsena tse qollotsweng lenaneng, ho eketswe nako ka hodimo ho e behilweng bakeng sa ho ruta dithuto tseo tsa tlatselletso.

KARO LO YA 2: HO HLAHISA PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI MOKGAHLELONG O MAHARENG

2.1 Dipuo Setatementeng sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyesto

Puo ke sesebediswa sa ho nahana le ho buisana. E boetse ke mokgwa o tlwaelehileng o sebediswang ke batho ho ananela ditso le makgabane, ho etsa hore lefatshe leo ba phelang ho lona e be le etsang moelelo. Ho ithuta ho sebedisa puo ka phethahalo ho etsa hore baithuti ba kgone ho fumana tsebo, ho ithlahisa seo ba leng sona, ho hlahisa maikutlo le mehopolo ya bona, ho sebetse mmoho le ba bang le ho laola lefatshe leo ba phelang ho lona. Hape puo e neha baithuti ditshwantsho tse ka mohopolong tse matla, tse sutsitseng, tse tsetetsweng ka botebo ka kelellong, mme tseo ba ka di sebedisang ho ntlafatsa lefatshe leo ba phelang ho lona, ba le etse hore le be molemo ho feta kamoo le leng kateng; le hlake ho feta kamoo le leng kateng. Ke ka puo moo re utlwahatswang ho fapafapana ha ditso, mme dikamano phedisano di phethahatswa le ho botjwa ke puo; hape ke ka puo moo dikamano tsena di ka fetofetolwang, tsa atoloswa le ho ntlafatswa.

2.1.1 Dikgato tsa Puo

Thuto ya puo Dikereiteng tsa 10-12 e kenyelletse dipuo tsa semmuso kaofela tsa Afrika Borwa e leng Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sepedi (Sesotho sa Leboa), Sesotho, Setswana, Siswati, Tshivenda, Xitsonga - mmoho le Dipuo tseo e seng tsa Semmuso e leng Arabic, French, German, Gujarati, Hebrew, Hindu, Italian, Latin, Modern Greek, Portuguese, Spanish, Tamil, Telugu, Urdu. Dipuo tsa semmuso kaofela di ka ithutwa dikgatong tsa puo tsa Puo ya Lapeng, Puo ya Tlatsetso ya Pele kapa Puo ya Tlatsetso ya Bobedi.

Ho ithuta puo Dikereiteng tsa 4 – 6 ho kenyelletsa dipuo tsa semmuso tsa Afrika Borwa kaofela. Dipuo tsena kaofela di ka ithutwa dikgatong tsa Puo ya Lapeng, Puo ya Tlatsetso ya Pele kapa Puo ya Tlatsetso ya Bobedi. Dipuo tseo e seng tsa semmuso di ka ithutwa bonyane kgatong ya Puo ya Tlatsetso ya Bobedi ebang dipuo tsena di se di hlahisitse boemong bona.

Puo ya Lapeng ke puo ya pele eo baithuti ba e ithutang yona mme ba qala ho e tseba. Empa le ha ho le jwalo, boholo ba dikolo Afrika Borwa ha di nehelane ka dipuo tsa lapeng tsa baithuti ba bang kapa baithuti bohle ba ingodisitseng dikolong; di kgetha ho ba le puo e le nngwe kapa tse pedi tseo di nehelanang ka tsona kgatong ya Puo ya Lapeng. Sepheho ke hore mabitso ana Puo ya Lapeng le Puo ya Tlatsetso ya Pele a supa feela kgato ya bokgoni eo puo e nehelwang ka yona, ho sa bolelwe hore ke puo ya maswetso (ya letswele) kapa ke puo e ithutilweng (jwalo ka dipuong tsa tlatsetso). Kahoo leanong lena ha ho buuwa ka Puo ya Lapeng ho bolelwa *kgato* ya puo, e seng *puo* ka boyona.

Kgato ya Puo ya Lapeng e nehelana ka boiphihlelo ba puo bo bontshang bokgoni ba motheo ba ho ikgokahanya le batho ba bang bo hlokehang maemong a phedisano, mmoho le bokgoni ba ho sebedisa kelello bo hlokehang ho utlwisisa dithuto tsohle ho habahanya kharikhulamo. Ho toboketswa ho ruta bokgoni ba ho mamela, ho bua, ho bala le ho ngola kgatong ena. Kgato ena hape e neha baithuti bokgoni ba ho sebedisa kelello ka boiqapelo, le ho ananela ditema, bo tla etsa hore ba kgone ho bopa botjha, ho tebisa maikutlo le ho matlafatsa kutlwisiso ya bona ya lefatshe leo ba phelang ho lona. Empa le ha ho le jwalo, toboketso le kabo ya matshwao ho bokgoni ba ho mamela le ho bua ho tloha Kereiteng ya 7 ho ya hodimo di ka tlase ho tse nehwang bokgoni ba ho bala le ho ngola hobane kgatello e se e behwa hodima ntlha ya hore jwale baithuti ba lokela ho phahamisa bokgoni ba bona ba litheresi ha ba ntse ba itokisetse thuto e tswelang pele le e diyunivesithing, mmoho le lefatshe la mosebetsi.

Kgato ya Puo ya Pele ya Tlatsetso e dumela hore ha se hakaalo hore baithuti ba na le tsebo ya puo ha ba fihla sekolong. Dilemong tse mmalwa tse qalang tsa sekolo, di shebana le ho bopa bokgoni ba moithuti ba ho utlwisisa le ho bua puo - bokgoni ba motheo ba ho ikgokahanya le batho ba bang. Dikereiteng tsa 2 le 3 baithuti ba qala ho bopa litheresi motheong ona wa ho bua. Ba boetse ba kenya tshebetsong bokgoni ba litheresi boo ba seng ba ithutile bona Puong ya bona ya Lapeng.

Mokgahlelong o Mahareng le o Phahameng, baithuti ba tswela pele ho matlafatsa bokgoni ba bona ba ho mamela, ho bua, ho bala le ho ngola. Kahoo, ho lokelwa ho toboketswa haholo tshebediso ya Puo ya Tlatsetso ya Pele bakeng sa ho nahana le ho fana ka mabaka. Hape nakong ena ba kena ka matla ditemeng tsa dingolwa mme ba qala ho ba le bokgoni ba ho ananela, ho rata le ho nahana ka Puo ya Tlatsetso.

Nakong eo baithuti ba kenang kereiteng ya 10, ba lokela hore ba be ba na le boiphihlelo bo kgotsofatsang ba Puo ya Tlatsetso ya Pele mabapi le dikamano tsa bona le batho ba bang, mmoho le bokgoni ba ho utlwisisa dithuto. Leha ho le jwalo, nnete feela ke hore baithuti ba bangata ntse ba sa kgone ho ikgokahanya ka ho phethahala ka Puo ya Tlatsetso ya Pele nakong ena. Kahoo, phepetso Dikereiteng tsa 10 - 12 ke ho tshehetsa baithuti bana, mme hape le ho nehelana ka kharikhulamo e ba dumellang ho fihlela maemo a hlokehang a Kereite ya 12. Maemo ana a lokela hore a be ka tsela eo moithuti a tla kgona ho sebedisa Puo ya Tlatsetso ka boemo bo phahameng haholo ho mo lokisetsa thuto e tswelang kapa thuto e phahameng kapa lefatshe la mosebetsi.

Kgato ya Puoya Bobedi ya Tlatsetso e dumela hore ha se hakaalo hore baithuti ba na le tsebo ya puo ho hang ha ba fihla sekolong. Kgatong ena ho tsepamiswa tabeng ya hore baithuti ba fuwe menyetla e mengata ya ho hodisa bokgoni ba ho bua le ho utlwisisa puo ena – eleng bokgoni ba motheo ba ho ikgokahanya le batho ba bang. Dikereiteng tsa 4 – 6 baithuti ba qala bokgoni ba litheresi le ba ho bua. Ba boetse ba sebedisa bokgoni ba litheresi le ba ho bua boo ba ithutileng bona Puong ya Lapeng le ya Tlatsetso ya Pele.

Dikereiteng tsa 4 - 6, baithuti ba tswela pele ho matlafatsa bokgoni ba bona ba ho mamela le ho bua, ba ntse ba bile ba hodisa bokgoni ba ho ngola le ho nehelana.

Nakong eo baithuti ba kenang kereiteng ya 10, ba lokela hore ba be ba na le boiphihlelo bo kgotsofatsang ba Puo ya Tlatsetso ya Pele mabapi le dikamano tsa bona le batho ba bang, mmoho le bokgoni ba ho utlwisisa dithuto. Leha ho le jwalo, nnete feela ke hore baithuti ba bangata ntse ba sa kgone ho ikgokahanya ka ho phethahala ka Puo ya Tlatsetso ya Pele nakong ena. Kahoo, phepetso Dikereiteng tsa 10 - 12 ke ho tshehetsa baithuti bana, mme hape le ho nehelana ka kharikhulamo e ba dumellang ho fihlela maemo a hlokehang a Kereite ya 12. Maemo ana a lokela hore a be ka tsela eo moithuti a tla kgona ho sebedisa Puo ya Tlatsetso ka boemo bo phahameng haholo ho mo lokisetsa thuto e tswelang kapa thuto e phahameng kapa lefatshe la mosebetsi.

2.1.2 Dipheo tse ikgethang tsa ho ithuta dipuo tsa tlatsetso tsa bobedi

2.1.2.1 Dipheo tse akaretsang

Tsebo ya puo tse fapaneng

Molaotheo wa Afrika Borwa le Molao wa Thuto wa Puo o kgothalletsa tsebo ya dipuo tse fapaneng. Tsebo ya puo tse fapaneng ke sesebediswa sa bohlokwa bakeng sa kopano ya ditjhabale ntshetsopele ya motho ka mong le kopano ya setjhaba. Afrika Borwa ke naha e nang le dipuo tse 11 tse fapaneng tsa semmuso. Kahoo ho bohlokwa hore bana ba ithute dipuo tsa tlatsetso ho tloha qalong. Diphuputso di bontsha hore thuto ya dipuo tsa tlatsetso e molemo bakeng sa ho ntshetsapele thapollo ya keello. Dipuo tsa tlatsetso di ithutwa ha bonolo ha bana ba na la motheo o tsepameng/matla wa Puo ya Lapeng(PL). Puo ya Lapeng e ba motheo/qalo ya ho ithuta dipuo tsa tlatsetso boemong ba tsebo e fapaneng ya dipuo.

Ha bana ba qala ho ithuta puo ya tlatsetso Kereiting ya 1 boemong ba Puo ya Pele ya Tlatsetso(PPT) kapa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso , ba lokela ho bopa motheo o matla wa puo ya molomo le ho bontshwa mongolo dipuong tsena.. Ba hloka ho utlwa boholo ba puo e bonolo e buuwang eo ba ka e utlwisang ho tswa boemong .Ho mamela titjhere ha a pheta le ho ba bala dipale ho tswa Dibukeng tse kgolo ke tsela e ntle ya ho ithuta sena;

e fana ka boemo bo nang le moelelo ntshetsopeleng ya tlotlontswe le ho tshehetsa ntshetsopele ya Litheresi ya Sethatho.Ha kutlwisiso ya bana e ntse e hola, ba hloka menyetla e mengata ya ho mamela le ho bua puo ka tsela e bonolo. Ba hloka menyetla ya ho kopana bakeng sa dipheo sa nnete, mohlala, mekgahlelong e qalang sena se ka nka

mokgwa wa ho arabela ditaelo puong e hlwauweng.

Ho bohlokwa ho elellwa hore hang ha bana ba kgona ho bala le ho ngola ka Puo ya Lapeng, ba ka fetisetsa tsebo le bokgoni ba puo/ litheresi ba ho bala le ho ngola Puong ya Pele ya Tlatsetso le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso:

- Temoho ya phetoho ya modumo – bokgoni ba ho arola le ho kopanya dinoko le medumo
- Temoho ya melao ya bongodi- kutlwisiso ya hore matshwao maqepheng a emetse medumo
- Temoho ya alfabete- kutlwisiso ya hore ditlhaku di emetse medumo mme ditlhaku di a kopana ho bopa mantswa le dipolelo
- Kutlwisiso ya hore mongolo o jarile/tshwere moelelo le hore palong o fumana moelelo ho tswa mongolong o ngotsweng
- Tse ding tsa dikgopolokutlwisiso tsa mongolo o ngotsweng mohl. re bala ho tloha letsohong le letshehadi ho ya ho le letona
- Ditlwaelo le mekgwa ya ho bala le ho ngola – ha baithuti e le babadi le bangodi ba itshepang Puong ya Lapeng ba ka ntshetsapele mawa ana ho baleng le ho ngoleng Puong ya Pele ya Tlatsetso le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso.
- Tsebo ya se rutwang- Thuto eo moithuti a nang le boiphihlelo ho yona puong e nngwe o e fetisetsa puong e nngwe, kahoo ha sehlooho se akareditswe Puong ya Lapeng se fana ka motheo wa ntshetsapele ya puo/ litheresi Puong ya Pele ya Tlatsetso le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso

Boemong ba Puo ya Pele ya tlatsetso, qetellong ya Kereiti ya 3 bana ba lokela ho bala le ho ngola ka boitshepo puong e hlwauweng, haholoholo haeba ba tla e sebedisa jwaloka Puo ya ho ruta le ho ithuta Kereiting ya 4. Boemong ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso moo nako e nyane e abilweng, tsepamiso e tla ba hodima puisano ya molomo

Ka ho bala dibuka tse bonolo Puong ya Pele le ya Bobedi ya Tlatsetso, bana ba tla fumana tlhahisoleseding puong e hlwauweng le ho atolosa tlotlontswe ya bona. Ba ka sebedisa tsebo e ntjha ya bokgoni ba ho ngola ho thusa ntshetsapele ya puo ya molomo (mohl. ho ngola mantswa bukantsweng ke mokgwa o motle bakeng sa ntshetsapele ya tlotlontswe)

Kopano ya Botjhaba

Sepheoptheo sa ho tsebisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ke ho phahamisa kopano ya botjhaba le ho thoholletsa le kenyelletso (ya puo, botjhaba le morabe) ka phaposing le sekolong. Thuto ya dipuo e ntshetsapele kutlwisiso le ho thabela botjhaba bo fapaneng. Thuto ya puo e ntjha e lokela ho kenyelletsa diketso tsa botjhaba, le ditlwaelo mohlala. ho dia mahlo ha o bua le motho e moholo, ho opa matsoho ha o leboha jj.” Dumela mme/ntate.Ke a dumela mme/ntate jj.”

Dikolo di lokela ho etsa bonnete ba hore puo e rutwang boemong ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ke e nngwe ya dipuo tse robong tsa semmuso tsa Afrika Borwa, mme kgetho ya puo e etswa ka kopanelo le lekgotla la tsamaiso ya sekolo. Sepheo se sehlo sa kharikhulamo ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ke ho phahamisa tshebediso ya dipuo tsa botjhaba tsa Afrika Borwa le ho thusa ba sa tsebing ho bua puo ya botjhaba ya Afrika bonnyane mokgahlelong wa Puo ya Pele ya Tlatsetso Mokgahlelong wa Motheo ho qala Kereiting ya pele.

Dikarabo tsa Dipatlisiso di bontshitse hore dikolong moo Puo ya ho ruta le ho ithuta e leng Puo ya Pele ya Tlatsetso e kaba ya Senyesemane kapa SeAfrikane, baithuti ba bangata ba MaAfrika ha ba kgone ho kopana le baithuti mmoho le bona le matitjhere ka dipuo tse sena tse sebediswang haholo. Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e tla bula menyetla ho baithuti kaofela ho bua dipuo ntle le Senyesemane le SeAfrikane.. Matitjhere a kgothalletswa ho ntshetsapele dipuo tse ding ntle le Senyesemane le Seafrikane ho amohela tsebo ya mefuta ya dipuo e fetang bobedi.

Dipheo tse ikgethang

Ho ithuta Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ho lokela ho etsa hore baithuti ba kgone ho:

- fumana bokgoni ba puo bo hlokehang bakeng sa ho buisana le ba bang ka puo e tobilweng ka tshwanelo;
- mamela, bua, bala/boha le ho ngola puo ka boitshepo mme ba natefelwa ke yona. Bokgoni le ditjhadimo tsena di bopa motheo wa ho ithuta ho etsahalang ka dinako tsohle;
- utlwahatsa mehopolo le maikutlo a bona ka ho e bua le ka ho e ngola hore ba tle ba be le boitshepo puong;
- sebedisa puo le ho nahana ka boiqapelo ho batlisisa le ho utolla dintlha ka maphelo a bona, ka ditso tse fapaneng le ka lefatshe le ba potolohileng. Hona ho tla etsa hore ba utlwahatse boitemohelo le diphumano tsa bona ka bophelo ka ho bua ka tsona kapa ho di ngola;
- sebedisa puo bakeng sa ho fumana le ho sebetsana le tlhahisoleseding maamong a mang a batsi. Litheresi ya tlhahisoleseding ke bokgoni bo hlokolosi haholo nakong ena eo tlhahisoleseding e bapalang karolo ya bohlokwa, mme hape e bopa motheo wa ho ithuta bophelong bohle;
- sebedisa puo ho utlwahatsa mehopolo ya bona ka dihlooho tse tlwaelehileng; sebetsana le ditema tse tlwaelehileng tse batsi; mmoho le ho bala ditema ka sepheo sa ho natefelwa ke tsona, ho fumana tlhahisoleseding ya motheo le ho buisana le ba bang.

2.1.3 Ho ruta Puo ya Tlatsetso ya Bobedi

Hore motho a ithute Puo ya Tlatsetso hantle, o lokela ho sebetsana le yona haholo kamoo ho ka kgonahalang kateng hore o tle o bope bokgoni ba puo ena, mmoho le bokgoni ba motheo ba ho buisana le ba bang. Kahoo, matitjhere a lokela ke hona ho nnetefatsa hore baithuti ba mamela le ho bala Puo ya Tlatsetso ka nako e abetsweng mabaka a batsi a fapaneng. Baithuti ba hloka menyetla ya ho mamela Puo ya Tlatsetso bakeng sa ho fumana tlhahisoleseding (jk. ditaba) , le ho utlwisisa (mohl. puisano) le bakeng sa boithabiso (jk. pina kapa pale) . Ho bohlokwa ka ho fetisisa ke hore ba hloka menyetla ya ho bala le ho boha Puo ya Tlatsetso bakeng sa ho fumana tlhahisoleseding (jk. ditaello tsa ho etsa bohobe) , boithabiso (jk. pale e bonolo) . Dipatlisiso di bontsha hore tsela e ntle ya ho hodisa tlotlontswe e batsi ke ka ho bala ditema tse tshwanetseng. Ho bohlokwa haholo hore ditema tsa molomo, tse ngotsweng le tse bohwang di be boemong bo nepahetseng ba baithuti. Ha ditema di le thata haholo, baithuti ba tla nyahama mme ha ba na ho ithuta letho; haeba di le bonolo haholo, ba ke ke ba fumana phepetso ya letho, mme ba ithuta ho honyenyanane feela. Mosebetsi wa bohlokwa wa titjhere ya puo ke ho nyalanya boemo ba tema le boemo ba moithuti. Mokgahlelong o mahareng kaofela, baithuti ba lokela hore ba mamele le ho bala ditema tse nyalanang le bokgoni ba bona puo ha e ntse e hola.

Baithuti ba hloka ho sebedisa Puo ya Tlatsetso ya bona kgafetsa kamoo ho ka hlokehang kateng. Ba hloka menyetla ya ho mamela, ho bua le ho ngola Puo ya Tlatsetso mabakeng a dikgokahano le ba bang phedisano (jk. ho buisana), ho hodisa bokgoni ba bona ba boiqapelo (jk. ho bina, bonketsisane, jj.) ho hodisa bokgoni ba tshebediso ya kelello dithutong (jk. ho hlahisa mohopolo, ho ikgokahanya le ba bang le ho dumedisa).

Baithuti ba lokela ho utlwisisa sepheo seo ba buang ka sona. Nakong yohle ya Mokgahlelo o Mahareng, baithuti ba lokela ho ikwetlisa ka ho etsa ditlhakiso tsa molomo (orale) tse nyalanang le bokgoni ba bona bo holang ba puo. Ho a hlokeha hore baithuti ba fumantshwe tlaleho kgafetsa hape ka nako mabapi le mosebetsi wa bona wa molomo e le hore ba tle ba tle tsebe hore ba ntlafatsa kae le hona jwang. Seabo sa bohlokwa sa titjhere e rutang puo ke ho neha baithuti tlaleho ya boleng bo hodimo, ntlha eo e leng tshiya ya tekanyetso.

Baithuti ba boetse ba lokela ho tseba dintlha tsa motheo tsa puo: thutapuo, tlotlontswe, mopeleto le matshwao a puo. Ka kakaretso, matitjhere a tla tadimana le dikarolo tsena tsa puo maamong a puo e sebediswang. Ho etsa mohlala, ba ka lemosa baithuti sebopeho le makgetha a sebediswang ha ho fanwa ka ditaello (mona ho a laelwa). Le ha ho le jwalo, ho boetse ho na le sebaka bakeng sa ho ruta metheo ya puo ka tsela e otlolohileng/e totobetseng ka ho otloloha, le hore ba nehwe monyetla wa ho ikwetlisa ka yona.

Ha ho ralwa thuto ya ka phaposing ya uniti ya beke tse pedi, matitjhere a momahanye bokgoni ba puo mmoho le dintlha tsa motheo tsa thutapuo. Ba lokela ho kgetha mofuta wa tema le sehlooho/mokotaba tse tla thetla thahasello ya baithuti; ho tla ithutwa hanyenyane feela ha baithuti ba sa ikakgele ka setotswana ho seo ba se etsang, ebile ba se na thahasello. Ho etsa mohlala, sehlooho sa dipolelwana/dipolelo e ka ba, 'Sekolo sa heso'. Matitjhere a ka hlahisa sehlooho sena ka tsela ya ho mamela le/kapa wa ho bala, ba ntse ba hodisa tsebo ya puo le tlotlontswe tse hlokehang bakeng sa ho bua. Ho etsa mohlala, baithuti ba ka bala ditema tse kgutshwane tse hlahisang tlotlontswe le dikarolo tsa puo. Hang ha ba se ba utlwisisa puo e hlokehang mabapi le sehlooho sena, ebe jwale ba ka ngola [polelwana/polelo. Sena se tla boela se nehelana ka menyetla e meng hape ya ho sebetsana le puo. Matitjhere a lokela ho nehelana ka tlaleho nakong ya tshebetso ena yohle, mme qetellong ba nehelane ka mosebetsi wa tekanyetso o lokelang.

Dikereiteng tsa 4-6 ho bohlokwa hore:

- Ho tsepamiswe maikutlo haholo ho mesebetsi ya Ho mamela le Ho bua
- Ho be le tshehetso ya ka dinako tsohle ya kgodiso ya tlotlontswe, popo ya dipolelo le diratswana, mmoho le thutapuo maamong a puo e sebediswang
- Baithuti ba sebetse ka mofuta e batsi ya ditema, ho kenyelletswa ditema tse bohwang. Ditema tsena di ya di ntse di thatafala ha baithuti ba ntse ba fetela dikereiting tse ka pele

2.1.4 Bokgoni ba Puo ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso

Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e tla rutwa Dikereiting tsa 1-3 ka puo tse 11 tsa semmuso. Kharikhulamo ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e tsepame ho ntshetsopele ya bokgoni ba ho mamela le ho bua (tsa molomo). Kharikhulamo ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e tla akaretsa bokgoni ba sehlooho e leng:

<ul style="list-style-type: none"> • Ho mamela le ho bua: Bokgoni ba puo ya molomo le ntshetsopele ya bokgoni ba puo. 	<p>Ho nahana ho fana ka mabaka le bokgoni ba sebopeho sa puo le tshebediso, di tla momahangwa le ho mamela le ho bua le bokgoni ba litheresi ya sethatho.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Bokgoni ba Litheresi ya Sethatho(Temoho ya phetoho ya medumo, boitemohelo ba tlhaku le modumo,ho bala le ho ngola ha sethatho) 	

Tsepamiso ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e itshetlehile **ho rutwang ha puo ka mokgwa wa ho buisana le bokgoni ba ntshetsopele ya dikamano tsa motheo tsa botho**. Tsepamiso e tla ba haholoholo mesebetsing ya ho mamela le ho bua e kenyelletsang ho ithuta ditumediso, ho arabela ditaelo, ho etsa dikopo, ho sebedisa puo e tlwaelehileng le ho nka karolo dipuisanong tse bonolo ho sebediswa dikarolo tsa puo.

Ha titjhere a hlahisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Kereiting ya 1, o tshwanela ho fumana mokgwa o bonolo wa **'puo ya tlatsetso'** wa ho e fetisetsa baneng ba banyane. Mokgwa o hantle wa ho etsa jwalo ke ka tshebediso ya diphaphethe tse fuwang mabitso puong ya tlatsetso mohlala, *Pule ke phaphethe*. Thutong ya pele, titjhere o tsebisa phaphethe a bolele baithuti hore Pule ha a kgone ho bua puo ya bona ya lapeng; o kgona ho bua Sesotho, kahoo ba tla lokela ho bua Sesotho le Pule. Pule e tla ba karolo ya moshwelella ka phaposing ha ho rutwa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso. Titjhere a ka hlahisa phaphethe ya bobedi (mohlala, Palesa ke phaphethe) e le hore a tle a bontshe dikamano ka puo ya tlatsetso (mohlala: ditumediso)

Ha ho ithutwa dipuo tsa molomo, ho tshwanela ho ba le phethapheto ho thusa ho tshwarella ka hlooho. Dipina tsa diketso le dithothokiso, phetelo ya dipale e phetaphetwang le ho bala ka kopanelo di lokela ho ba mesebetsi ya sehlooho ya kharikhulamo ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso. Bana ba ka rutwa puo e tlwaelehileng, mohlala, ditumediso. Mokgwa o mong o sebedisang hantle ke wa tshebediso ya ditho tsa mmele e leng ka tsela ya ho se buwe, mohlala bana ba araba ditaelo le melao ka tsela e thabisang ya dipapadi jwalo ka 'Simone o re ...'. Dipina tsa diketso le dithothokiso ke mekgwa e meng ya tshebediso ya ditho tsa mmele. Thuto ya tlotlontswe ka ho buela hodimo ka mokgwa wa khorase le dikarolo tsa puo tse ithutilweng dipaleng(tse phetwang le tse balwang) dipina le dithothokiso di lokela ho ba mesebetsi ya kamehla.

Tlotlontswe ya sehlooho le dikarolwana tse tswang dipaleng, dipineng le dithothokisong di ka sebediswa boemong ba phaposi ho kenyelletsa mesebetsing ya letsatsi le letsatsi le ho ntlafatsa menyetla bakeng sa thuto le tshebediso ho ihtuta le ho e sebedisa. Mantswe a leboteng a ka etswa ho hopotsa titjhere le baithuti ka tlotlontswe e rutilweng. Hang ha bana ba kgona ho ithuta ka puo ya bona ya lapeng mantswe ana a ka ngolwa dibukantsweng tsa bona(dibuka tsa tlotlontswe mme a kenyelletswa ho dipapadi tsa mantswe le dikhwizi.

Hang ha bana ba kgona ho bala le ho ngola ka puo ya bona ya lapeng (qetellong ya Kereiti ya 1), ba ka sebedisa sena jwaloka sesebediswa sa ho ithuta Puo ya Bobedi ya Tlatsetso (PBT).Mohlala, ba ka bala dibuka tse kgolo tse nang le ditshwantsho le tema e bonolo mmoho le titjhere.Ba ka bala mongolo o ka phaposing ka Puo ya Bobedi ya Tlatsetso (mohlala, dileibole, mantswe a leboteng le diphousetara), le ho bala dibuka tsa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso tse bonolo ha di le sebakeng sa ho bala. Ba ka ngola mantswe a matjha bukantsweng (bukeng ya tlotlontswe) mme ba ithute ona. Sena se ka fa bana monyetla wa ho ithuta le ho ba kgontsha ho ntshetsapele tlotlontswe ya bona Puong ya Bobedi ya Tlatsetso.

Kharikhulamo ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Mokgahlelong wa Motheo e hlophisitswe ka tsela e latelang:

- dikahare, dikgopolokutlwisiso le bokgoni bo tla rutwa kotareng.
- tataiso ya nako e abilweng.
- tshisinyo ya tekolo e seng ya Semmuso.
- Manane a disebediswa tse kgothalletswang kereiting.

2.1.5 Mefuta ya Litheresi

Dithuto tsa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso di kenyelletsa mesebetsi ya molomo, pono, dinomoro, tema tsa litheresi. Matitjhere a kgothaletswa ho sebedisa Puo ya Lapeng ho thusa/tshehetsa ho rutwa ha Puo ya Bobedi ya Tlatsetso moo ho loketseng. Dialfabete le mongolo tse sebediswang puong tsa MaAfrika di tshwana le tse sebedisitsweng puong ya Senyesemane le SeAfrikane mohlala,baithuti ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ba tla kgona ho bala dinomoro le ho elellwa disimbolo tsa dinomoro empa ba tla lokela ho ithuta mabitso a dinomoro puong e ntjha. Tshebediso ya dipina tsa ho bala le dithothokiso di kgothaletswa ho ruta mabitso a dinomoro,matsatsi a beke,dikgwedi tsa selemo,jj. Tsela ya ho ruta boitemohelo ba medumo e itshetlehile puong e rutwang.

Ho phetwa ha pale ka thuso ya disebediswa tsa pono le kutlo e a kgothaletswa ho tsebisa tema ya litheresi. Dibuka tse kgolo le diphousetara tsa dipuisano tse bonwang di a kgothaletswa Kereiting ya 1. Kereiting ya 2 tema le mantswe a sehlooho le dikarolo tsa puo di lokelwa ho sebediswa. Kereiting ya 3 ditema tse nang le phetapheto ya mantswe, dikarolo le dipolelo di lokelwa ho sebediswa ho phahamisa litheresi ya sethatho.

Litheresi ya ho Mamela le ho Bua

Ho ithuta puo ya tlatsetso ho tshwana feela jwalo ka ha o ithuta puo ya lapeng ntle le hore hona ho etsahala ha morao bophelong ba bana. Selemong sa pele sa maphelo a bona, bana ba utlwa puo e ngata e bonolo maamong a fapaneng, a ba kgontshang ho ithuta thutapuo le tlotlontswe hanyane puong ya lapeng. Ka mora selemo kapa ho feta, baithuti ba qala ho bua puo ya bona ya lapeng empa e seng dipolelo ka bottlalo.Ba qala ka ho hlahisa lentse kapa a mabedi, ao ba a sebedisetsang ho hlahisa meeelo ekasitana le dipheo. Ba ka utlwisisa puo e rarahaneng ho ena le hore ba bue.

Ho bohlokwa hore matijhere a ele hloko hore bana ba ithuta puo ya tlatsetso.. Kereiteng ya 1, baithuti ba lokela ho rutwa puo ya molomo/e buuwang ka tsela ya dipale le melao ya phaposi. Ho mamela dipale ha di phetwa ke mokgwa o kgabane bakeng sa bana ho ithuta puo ya tlatsetso. Titjhere e hloka ho:

- kgetha pale e bonolo, e nang le sebopelo se phetaphetwang, se dumellang hore baithuti ba nke karolo temeng ka phetapheto ya puo ka mokgwa wa khorase (dikarolo tsa puo)
- boloka puo ya hae e le bonolo haholo, a bua butle empa ka mokgwa wa tlwaelo.
- Bontsha ka sefahleho, ditshwantsho le dintho tsa nnete ho tsebisa tlotlontswe ho ho tshehetsa kutlwisiso ya dipale.
- pheta pale ka makgetlo a mangata, ho kenelletsisa bana hanyane-hanyane, mohlala ka ho kenella lehlasing.
- ho ngola tlotlontswe ya sehlooho dikareteng tsa mantswa mme di bewe/manewe leboteng.

Tsela e nngwe ya ho ruta baithuti puo ya tlatsetso ke ka ho mamela dipale (ditema tseo e leng tsa nnete) tse balwang ke titjhere. Titjhere o bala ho tswa Bukeng e Kgolo, buka e kgolo e nang le ditshwantsho e nang le mongolo o moholo oo baithuti ba kgonang ho o bona ha ba o bala. Mokgwa ona o bitswa '**ho bala ka kopanelo/Padisommoho**'. Bohlokwa bo bong ba Padisommoho ke hore le ha e le e meng ya mesebetsi e kgabane ya ho mamela, e ntshetsapele **Litheresi ya Sethatho** ya baithuti. Bana ba ithuta, mohlala, dikgopolokutlwisiso tsa mongolo (mohl. re qala ho bala bokapele ba buka le bokamorao ba buka; le hore re bala ho tloha ho le letshehadi ho isa ho le letona le ho tloha hodimo ho isa tlase leqepheng), mme ba qala ho elellwa mantswa a mmalwa a ngotsweng puong ya tlatsetso (mohl: 'o'). Baithuti ba lokela ho tlwaela mesebetsi ya ho bala ka kopanelo ka ha ba tla be ba e etsa dithutong tsa Puo ya Lapeng le ya Pele ya Tlatsetso. E tla tshehetsa thuto ya puo haeba pale yona eo e phetwa ka puo ya Lapeng, Puo ya Pele ya Tlatsetso le ya bobedi ya Tlatsetso moo ho kgonehang.

Tsela e nngwe e kgabane ya ho ruta baithuti puo ya tlatsetso ke ho fana ka ditaello tse bonolo tseo baithuti ba ka arabelang ho tsona ka tshebediso ya mmele; mohlala, titjhere o re, "Tlo kwano, Thabo" ka ho bontsha ka sefahleho, mme a arabele. Mokgwa ona o tsejwang jwalo ka **Ho sebedisa ditho tsa Mmele Kaofela**, o na le bohlokwa ba hore titjhere a ka kgona ho elellwa ka pele hore Thabo o a utlwisisa kapa tjhe mme a ka nehelana ka tlaleho - e ka ba ka hore 'Tshebetso e ntle, Thabo, kapa a ka pheta taelo butle ka tshebediso ya sefahleho a toboketsa ka matla, Thabo kapa a ka phetha ditaello butle a sebedisa ditho tsa mmele ebile a toboketsa ka matla. Puo ya phaposi(Tlo ka pele phaposi mme o dule mmateng) e fana ka menyetta e mengata e tlwaelehleng ya ho tsebisa Tshebediso ya mmele kaofela. Dipina tsa diketso mmoho le dithothokiso, ke tsela e kgabane ya ho Kopanya puo le mosebetsi wa tshebediso ya mmele ka mokgwa o tshehetsang kutlwisiso le kgopolo ya puo.

Bohlokwa ba mekgwa e meraro e hlalositsweng hodimo (ho mamela dipale, Padisommoho ekasitana le Ho Arabela ka Ditho tsa Mmele Kaofela) ke hore kaofela di tsepama ho ithutwang ha puo ka ho mamela pale. Hona ho tlosa kgatello ya hore baithuti ba banyane ba bue, ebile ho fokotsa mokgathala mme e ba Dumella ho tsepama kutlwisisong ya puo. Le ha ho le jwalo, hore o be sesebedise sa puo se nang le bokgoni , baithuti ba lokela ho ikwetlisetsa ho bua.

Qalehong, puo ya baithuti e buuwang e tla ba e tlwaelehleng- dipina tse phetwang ka hlooho le dithothokiso tsa diketso ke tse ding tsa puo e **tlwaelehleng** e ithutwang ka mokgwa wa **dikarolo tsa puo**. Mohlala, "**Dumela, o phelajwang ke phela hantle, wena o phela jwang?**" Empa hanyane, jwalo ka ha bana ba qala ho utlwisisa puo ya tlatsetso, ba hloka ho qala ka ho bua, ka lentse kapa a mabedi. Mohlala, ho arabela potsong ya titjhere, "*Na o ratile pale,*" moithuti a arabe ka hore 'E' kapa 'Tjhee'. Dipapadi ke tsela e ntle ya ho matlafatsa puo le ho kenyeletsa bana ho nka karolo thutong. Mohlala, titjhere a ka sebedisa **papadi ya sedikadikwe** ho ruta puo e tlwaelehleng. Ngwana e mong o qala ka ho botsa "**Lebitso la hao o mang?** Ngwana ya latelang a arabe (mohl. Zuki) mme a botse ngwana ya latelang "**Lebitso la hao o mang?**" jwalo – jwalo ho fihlela bana kaofela ba nkile karolo.

Qalong, puo ya sethatho ya baithuti e buuwang e lokela ho bopjwa (k.h.r. ka ho bontsha ka ho etsa mme e tshehetswe). Mohlala, baithuti ba ka qala ka ho pheta ka hlooho/ ho bina dipina tsa diketso le dithothokiso, a pheta -pheta dikarolo tsa puo, kwetliso ya tlotlontswe ka mokgwa wa khorase mme kamorao ho kenyelletswa bonketsisane, dipuisano, jj. Ka thuso ya titjhere, bana ba ka pheta dikarolo tsa pale ba sebedisa moaparo (mohl. bomampokisi/ dimaseke, diphaphethe jj). Titjhere e lokela ho etsa bonnete ba hore baithuti bohle ba fumantshwa monyetla wa ho bua puong e ntjha ya tlatsetso tikolohong e bolokehileng le e tshehetswang. Ka ha bana ba tla ithuta ka ho fapana, titjhere o hloka ho fa menyetla ya ho bua ho latela bokgoni ba bona ba kenyelletsa ho supa dintho le ho Bolela mabitso a dintho ditshwantshong le ka phaposing, jj. Ha baithuti ba ntse ba ya dikereiteng tse pele, titjhere o lokela ho lebella baithuti ba bue ha ngata, mme puo ya bona e be e telele.

Mesebetsi ya ho Bua le ho Mamela e hlophisitswe ho ya ka mekotaba. Ho kgothaletswa hore titjhere a kgethe bonnyane mekotaba e mebedi kotareng kereiting ya 1 le ya 2 mme mekotaba e meraro Kereiting ya 3. Titjhere o lokela ho kgetha mekotaba e lebisang ho rutweng ha puo ya tlatsetso e lebisang ho rutweng ha puo ya tlatsetso. Mekotaba e lokela ho ba e tlwaelehileng ho baithuti, haholoholo e sebedisitsweng Puong ya Lapeng le Puong ya Pele ya Tlatsetso.

Lebaka le etsang hore ho sebediswe mekotaba hape ke ho etsa hore ho sebediswe tlotlontswe le dikarolo tsa puo maemong a nang le moelelo. Mohlala, mantswa a amanang le mmele (sefahleho, mahlo, ditsebe, nko, molomo, diphaka, moomo, le maoto) le dikarolo tse haufi le tsona (Supa _____ ya hao./ Ana ke _____ a ka. Tsena ke _____ tsa ka) di lokela ho utlwahala kgafetsa maemong; baithuti jwale ba hloka menyetla ya ho a sebedisa. Haeba feela tlotlontswe le dikarolo di sebediswa kgafetsa, baithuti bat la kgona ho a hoopla le ho a sebedisa.

Litheresi ya Sethatho

Puong ya Bobedi ya Tlatsetso, tsepamiso e ntshetsopeleng ya Litheresi ya Sethatho e leng puo ya molomo ka mokgwa wa mesebetsi ya ho mamela le ho bua (dipina, dithothokiso, dikarolo tsa puo, ditaello, le ho pheta pale), temoho ya phetoho ya medumo (temoho ya medumo e qapodiswang le mekgwa eo medumo e kopanngwang ho bopa mantswa), temoho ya se ngotsweng, tsebo ya medumo (dikamano tsa ditlhaku le medumo, qapodiso, kopanya le ho arola medumo) le bokgoni ba ho ngola ba sethatho.

Bokgoni ba sethatho ba ho bala (mohlala. ho supa dintho, ho bala ditshwantsho, ho hlahlamanya ditshwantsho, jj) di tsebiswa ka mokgwa wa ho pheta dipale, Ho bala ka Kopanelo le ho Balla Hodimo tse etswang ke titjhere. Ha morao Kereiting ya 3, mesebetsi ya ho ngola ya sethatho e ka kenyelletswa ho mesebetsi ya ho bala ya sethatho.

Temoho ya Phetoho ya Medumo le Boitemohelo ba tlhaku le Modumo

Mohato wa pele wa ho ithuta ho qapodisa puo e ngotsweng ke ka molomo ka ho sebedisa bokgoni ba temoho ya phetoho ya medumo le boitemohelo ba medumo. Bobedi ba tsona di bohlokwa mme e ka ba sesupo se tshepahalang sa bokgoni ba moithuti ba ho bala nakong e tlang. Menahano ya ho ruta bokgoni ba ho ruta temoho ya phetoho ya medumo le boitemohelo ba tlhaku le modumo di kenyelleditse:

- Ho utlwa phetapheto ya medumo (papadi ya mantswa) dipineng le dithothokisong.
- Ho opa mantswa dipolelong tse buuwang.
- Ho opa dinoko mantsweng a buuwang.
- Ho arola mantswa a buuwang dinokong le ho dikopanya mmoho hape.
- Ho hlwaya medumo qalong/mahareng/qetellong ya mantswa a buuwang.
- Ho opa medumong ka nngwe (difonime) mantsweng a buuwang
- Ho arola mantswa a buuwang ho medumo le ho a kopanya hape.

- Ho hlwaya kamano ya ditlhaku le medumo.

Dipuisano tse sa hlophiswang le ho rutwa ha dikamano tsa tlhaku le medumo puong e ntjha di lokela ho etsahala Kereiting ya 3. Nakong ena medumo Puong ya Lapeng le ya Pele ya Tlatsetso di tla be di se di rutilwe. Dipuisano di tla ba ka ho tshwana le diphapang medumong ya ditlhaku tsa alfabete Puong ya Bobedi ya Tlatsetso, mohlala, tlhaku “a” apole ka (Sesotho)

Ho Bala ka Kopanelo/Padisommoho

Ho bala ka kopanelo ke mokgwa o sebediswang haholo ntshetsopeleng ya bokgoni ba ho bala Puong ya Bobedi ya Tlatsetso ho tloha Kereiting ya 1 ho ya pele. Ho bala ka Kopanelo tsepamiso ya bohlokwa bakeng sa puo le ntshetsopeleng ya litheresi. Sepheo sa ho bala ka Kopanelo Kereiting ya 1-3 ke ho neha baithuti monyetla Puong ya Bobedi ya Tlatsetso boemong bo nang le tshehetso le moelelo. E ntshetsapele litheresi ya sethatho ya baithuti puong ya bona ya tlatsetso. **Boemong ba Kereiti ya 1**, titjhere e lokela ho:

- ho kgetha tema e bonolo e hodisitsweng e nang le ditshwantsho. (mohl. Buka e kgolo, diphousetara tsa Puisano) tse nang le ditshwantsho le mongolo o bonahalang.
- Ho kenyeletsa baithuti mesebetsing ya” ho sheba le ho bua ka ditshwantsho”.
- pheta pale e amanang le ditshwantsho.
- kgothalletsa bana ho pheta dikarolo tsa pale e phethilweng.

Dikereiting tsa 2 le 3 ditema tsa ho Bala ka Kopanelo (Bukeng tse kgolo) di lokela ho kenyelletsa **mantswe, dikarolo tsa puo le dipolelo** tse kgutshwane. Titjhere o tshwanela:

- ho bua ka ditshwantsho le baithuti hore ba tle ba utlwisise tlotlontswe.
- ho bala tema ka makgetlo a mangata a sebedisa monwana kapa ‘sesupi’ ho etsa hore baithuti ba kgone ho latela ha a ntse a bala tema.
- Botsa dipotso tse amanang le pale.
- Ha nyane- ha - nyane kenyelletsa baithuti ho ‘baleng’ pale.
- Ngola mantswe a sehlooho (dikareteng tsa mantswe) a setshwantsho mme o a behe leboteng la mantswe (a ka sebediswa bakeng sa ho ikwetlisa, boikgopotso le dipapadi).

Palo Kutlwisiso

Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e tsepamisitswe haholoholo ho mameleng le kutlwisisong ya ho mamela le pono. Hona ho ntshetsapele popo ya tlotlontswe le ho botsa dipotso tse etsang hore baithuti ba nke karolo temeng. Titjhere o lokela ho qala ka ho botsa dipotso tse amanang le tema e bonwang, mohlala, ho supa le ho bolela mabitso a dintho le ho araba dipotso tse bonolo (mang? eng? hokae?).

2.1.6 Sebopeho sa Puo le Tshebediso

Kereiting ya 1-3, sebopeho sa puo le tshebediso di ithutwa ka sewelo ka tlhahiso e nang le moelelo puong e buuwang. Thuto ya tshohanyetso e etsahala ka mokgwa wa ho mamela dipale, ho bala ka kopanelo, dipina le dithothokiso, tshebediso ya ho arabela ka mmele kaofela, dikarolo tsa puo le puo e tlwaelehileng.

Mohlala, ha titjhere a tsebisa pale e ntjha o tla ruta tlotlontswe a sebedisa ditshwantsho le /kapa dintho tsa nnete tla ngola mantswe dikareteng mme a behe leboteng la mantswe. O tla sebedisa tsena bakeng sa kwetliso le boikgopotso mme a kenyelletse mesebetsing e kang dipapadi.

2.1.7 Dihlooho le mekotaba

Dihlooho le Meokotaba di lokelwa ho kgethwa ka hloko e le hore puo le tlotlontswe di tle di sebediswe hape kgafetsa ka tsela eo di ithutilweng. Kahoo mekotaba e kang Nna e ka latellwa ke LelapaMeokotaba ena le dihlooho e ka phetwa mme e fetisetswe Kereiting ya 2 le 3.Meokotaba e lokelwa ho ralwa ka tsela e tla hlahisa ntshetsopele ya puo e tla sebediswa bakeng sa dipuisano sekolong le ho feta moo.

Meokotaba o sisintsweng

Kereiti ya 1	Kereiti ya 2	Kereiti ya 3
Nna le mmele wa ka	Nna le mmele wa ka	Nna le mmele wa ka
Metswalle	Metswalle	Metswalle
Heso	Heso	Heso
Lelapa lesa	Lelapa lesa	Lelapa lesa
Ho reka	Ho reka	Ho reka
Diaparo	Diaparo	Diaparo
Sekolong	Sekolong	Sekolong
Maemo a lehodimo	Maemo a lehodimo	Maemo a lehodimo
Diphoofolo	Diphoofolo	Diphoofolo
Batho ba re thusang	Batho ba re thusang	Batho ba re thusang
Dijo	Dijo	Dijo
Dipapadi	Dipapadi	Dipapadi
Dihla	Dihla	Dihla
Dipalangwang	Dipalangwang	Dipalangwang
Polasing	Polasing	Polasngi
Ho keteka (Matsatsi a tswalo, metjeko, jj.)	Ho keteka (Matsatsi a tswalo, metjeko, jj.)	Ho keteka (Matsatsi a tswalo, metjeko, jj.)

2.1.8 Mokgwa wa ho ruta

Thuto e kenyelletsang bohle le e kgothalletsang ho nka karolo ka ho sebetša ka bobedi, mesebetsi ya dihlotshwana mme baithuti ba lokela ho fuwa monyetla e mengata ya ho bua puo e ntjha ba sebedisa dikarolo tsa puo (ba arabela ho ditumediso, dipuisano, ba bapale dipapadi tsa puo, dipina tsa diketso jwalo-jwalo.) Mokgwa wa ho sebetša ka kutlo o a kgothalletswa.Puo e ntjha e lokelwa ho ithuta ka tsela e thabisang ka kwetlisong ya khorase, ho arabela ka mmele kaofela, bonketsisane,ho binwa ha dipina tsa diketso le dithothokiso di tshhehetswa ke mesebetsi ya tse bonwang,tse utluuwang le motsamao wa mmele. Matitjhere a lokela ho sheba menyetla bakeng sa baithuti ya ho sebedisa le ho bontsha bokgoni ba puo e ithutilweng (ditumediso ka dipuo tse 3,ho bina dipina tsa tswalo,dintho bakeng sa konsarete ya Sekolo,matsatsi a ho keteka, jj.)

2.1.9 Tsamaiso ka phaposing le disebediswa

Diphaposi tsa Afrika Borwa di kenyelletsa bohle mme di amohela merabe ka ho fapana.Ho tlwaelehile hoba le baithuti ba buwang Puo ya Lapeng e fetang nngwe eo eseng Puo ya ho ruta le ho rutwa sekolong.Ka nako e nngwe ho a etsahala hore ebe Puo e rutwang boemong ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso(PBT) e kaba Puo ya Lapeng ho baithuti ba bang.Maamong ao titjhere ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso o lokela ho rala mesebetsi ho kenyelletsa dibui tsa Puo ya Lapeng le baithuti ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso. Matitjhere a lokela ho sebedisa dibui tsa Puo ya Lapeng e le mehlala mme a ba tshhetse ho etellapele ha baithutimmoho ba rutana moo ba kgonang ho thusa baithuti ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso (bao e seng dibuwi tsa puo.)

Tshebediso ya Puo ya Lapeng e lokela ho sebedisa qalong ho thusa thuto ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso. Mantswe a leboteng a ka etswa ho hopotsa titjhere le baithuti tlotlontswe e rutilweng dipuong tse 3 tse fapaneng. Matitjhere a kgothalletswa ho dokhoutu tsa mebala ho bontsha phapano pakeng ta tlotlontswe ya sehlooho ya Puo ya Lapeng, Puo ya Pele ya Tlatsetso le Puo ya Bobedi ya Tlatsetso. Dipapadi tsa puo tse kang (Simone o re, ...Ke nna mang? jj.) E lokela ho sebediswa ho ruta dikarolo tsa puo le tlotlontswe ya sehlooho. Disebediswa tse kang dintho tsa nnete, diphousetara tsa puisano, Dibuka tse Kgolo, pokello ya dipale, dipina le dithothokiso, bomampokisi/ dimaseke, diphaphethe ho kenyelletswa dibuka tse kgolo tse entsweng ke titjhere le moithuti, dibuka tsa zikizeke di lokelwa ho sebediswa.

2.2 Tekanyetso ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso

Mesebetsi ya tekanyetso ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e lokela ho ba e seng ya Semmuso mme e be e tswellang (ho arabela ho ditumediso, ditaelo, ho etsa ka hlooho dipina tsa diketso le dithothokiso, ho nka karolo dipuisanong, ho nka karolo bonketsisane, ho arabela dipale, ho Bolela mabitso a dintho jj.) Boholo ba tekanyetse bo lokela ho etsahala ka mokgwa ho lekola/sheba, dikarabo tsa molomo le diketso. Titjhere o rekota dipheto tsa tekanyetso a sebedisa lenane la tekolo/lenane tjhebo. **Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e ke ke ya sebedisetswa ho phahamiswa le ho fetiswa dikereiting tsa 1 ho isa ho 3.**

2.3 Nako e Abetsweng le Tafole ya Nako

Nako e kgothalletswang ya ho ruta bakeng sa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Mokgahlelong o Mahareng ke hora e 1 ka beke. Kahoo dikolo do kgothalletswa ho sebedisa mekgwa e ikgethang ya ho sebedisa hora e le 1 ya Puo ya bobedi ya Tlatsetso ka beke Kereiting ya 1-3. Mekgwa e latelang e fapaneng ya tafole ya nako e sisintswe:

- **Dipereoto tse 4 x metsotso e 15 bakeng sa PBT ka beke (Mantaha ho fihlela Labone)**
- **Dipereoto tse 3 x metsotso e 20 bakeng sa PBT ka beke (mohl. Mantaha ho fihlela Laboraro)**
- **Dipereoto tse 2 x metsotso e 30 bakeng sa PBT ka beke (mohl. Mantaha ho fihlela Labone)**

Mokgwa ona wa ho fana ka nako o lokela ho tsebisa ditlhophiso tsa tafole ya nako ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso.

2.4 Ho Phahasa le ho Fetisa: Kereiting tsa 1 – 3

Ditlhoko tsa ho phahasa le ho fetisa Kereiting tsa 1 ho isa ho 3 e ke ke ya fetoha le tshebediso le ditlhoko tsa Kereiti ya 1-3 le ditlhoko tsa ho fetisa Tsa Kereiti ya 1 ho isa ho 3 e ke ke ya fetoha le thuto ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso (PBT). **Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e ke ke ya sebedisetswa bakeng sa ho phahamisa le ho fetisa**

2.5 Ho Rekota le ho Tsebisa: Kereiting tsa 1 - 3

Phetiso ya baithuti Puong ya Bobedi ya Tlatsetso e lokela ho salwa morao ka ho boloka bopaki ka mokgwa wa tekolo ya Checklist, Dinoutsu tsa Tekolo ya ho sheba jj. kotara le kotara. Dikolo (Matitjhere) a kgothalletswa ho tsebisa ka boiphihlelo ba baithuti Puong ya Bobedi ya Tlatsetso direpotong tsa baithuti tsa kotara le kotara.

2.6 Disebediswa tsa ho Ruta le ho Rutwa

Titjhere o lokela ho ba:

- a) Setatemente sa Pholisi ya Kharikhulamo le Tekanyetso (A Curriculum and Assessment Policy Statement)
- b) Language in Education Policy (LiEP)
- c) Didikshenare le dibuka tseo o ka fumanang tsebo ho tsona (reference books); (didikshenare tsa puo tse pedi kapa tse fetang tse pedi); thesaurus; encyclopaedia, buka e hantle eo o ka fumanang tsebo ya puo ho yona, jj.)

- d) Puo ya bobedi ya Tlatsetso mokgahlelong wa Motheo LTSM Toolkit:
- Moralo wa ho ruta(Lesson Plans);
  - Dibuka tse kgolo(Big Books);
  - Diphousetara tsa Dipuisano tse amanang le mekotaba ya PBT;
  - Pokello ya dipale, dithothokiso le dipina;
  - Audio (compact disk) e nang le dipina, dithothokiso tsa diketso le dipuisano
- e) Faele ya Titjhere ya disebediswa/Buka: ena e ka nna ya e ba faele e entsweng ka dintho tse phuthilweng ke titjhere kapa or Buka ya tataiso ya titjhere e rekiswang
- f) Monyetla wa tshebediso ya Dibuka tsa ho bala ka phaposing, dilaeborare tsa sekolo kapa/ le tsa setjhaba bakeng sa ho tataisa ho bala ha baithuti
- g) Dithusathuto tseo ba tla di utlwa/ ho di bona (Audio/visual aids)

KAROLO YA 3: TJHEBOKAKARETISO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3

TJHEBOKAKARETISO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3		
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2	KEREITI YA 3
<p>HO MAMELA LE HO BUA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arabela ditumediso tse bonolo a sebedisa dikarolo tsa puo (mohl. 'Dumelang', Molo, Sawubona) • Arabela ditumediso tse bonolo le ho sadisa hantle • Bina pina tse bonolo mme a etsa diketso ka tataiso (le titjhere, ka bobedi le dihlopha tse nyane.) (<i>dipina tse amanang le sehlooho kapa mookotaba o kgethilweng</i>) • Etsa thothokiso e bonolo e amanang le mookotaba hammoho le titjhere, ka bobedi le ka dihlopha tse nyane. • Arabela ho ditaelo (mohl. Ema, dula fatshe.) • Latea ditaelo tse bonolo tsa ka phaposing (mohl. 'Opa matsoho a hao') le titjhere le ka bobedi • Supa dintho ka phaposing kapa setshwantshong (mohl. 'Mpontshe setulo.Supa...') • Bapala dipapadi tsa puo le titjhere le ka bobedi (mohl. Simone o re: Tshwara hlooho ya hao, ji.) • Sebedisa puo e tiwaelehileng (mohl. 'ka kopo', 'ke a leboha') • Bapala tumediso ya bonketsisane (dipolelo tse 2) ka bobedi le ka dihlopha tse nyane (mohl. 'Dumela Thando, O phela jwang?' 'Dumela Thandi, ke phela hantle') 	<ul style="list-style-type: none"> • Arabela ho ditumediso tse bonolo a bontsha ka diketso a sebedisa dikarolo tsa puo, (mohl. 'Dumela.' 'O phela jwang?') ka bobedi le ka dihlopha tse nyane. • Bina dipina tse bonolo mme a etsa diketso ka tataiso ya titjhere ka bobedi le ka dihlopha tse nyane. • Kenella dithothokisong tsa diketso le dipina, a etsa diketso ka bobedi le dihlopha tse nyane. • Etsa bonketsisane ba puisano e kgutshwane e bonolo ka thuso ya titjhere a bontsha ka diketso ha o dumedisa le ho sadisa hantle ka bobedi le ka dihlopha tse nyane(mohl. 'Dumela lebitso la ka ke ___ O mang lebitso la hao? Ke eng seo o se ratang?') • Supa a bolela mabito a dintho tse ka phaposing kapa setshwantshong a arabela ditaelong tsa titjhere, (mohl. 'Mpontshe ngwanana ya apereng mose o mokgubedu.') • Qala ho ntshetsa pele tlotlontswe ya molomo ka tshebediso ya mookotaba kapa dihlooho. • Bapala dipapadi tsa puo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane. (mohl. 'Simone o re') 	<ul style="list-style-type: none"> • Arabela ho ditumediso mme a sebedisa ditumediso ka boitshepo. • Pheta ka hlooho mme a etsa dithothokiso tse bonolo le dipina tsa diketso ka bobedi le dihlopha ka boitshepo le tjanjjeilo. • Tswelapele ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo a sebedisa mookotaba le dihlooho • Hlwaya motho, phoofolo kapa ntho ho tswa tihalosong e bonolo ya molomo, o sebedisa ditihaloso tse 2/3 ka bobedi le ka dihlopha tse nyane(mohl. Ke na le maoto a mabedi. Ke kgona ho fofa.Ke nna mang?) • Hlwaya le ho bolela mabito a dintho ka puo e ntjha(buka, pensile,seeta hempe jj.) • Nka karolo papadi ya bonketsisane le puisano ka(dipolelo tse 2-3) ka thuso ya titjhere a bontsha ka ho etsa diketso ditumediso, le ho sadisa hantle/ puo e kgutshwane ka bobedi le ka dihlopha tse nyane • Arabela ho le ho etsa dikopo tse bonolo. • Sebedisa puo e tiwaelehileng (mohl. Ntshwareleng; Ke kopa tshwarelo' ,Kajeno, Hosane, Maobane)

TJHEBOKAKARETSO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3		
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2	KEREITI YA 3
<p>HO MAMELA LE HO BUA</p> <ul style="list-style-type: none"> Qala ho ntshetsa pele tlotlontswe ya molomo (Ho mamela le ho bua) a sebedisa mookotaba kapa dihlooho. <p>Pheto ya pale</p> <ul style="list-style-type: none"> Mamela dipale tse kgutshwane tse bonolo tse phetwang ke tithere Mamela dipale tse bonolo, tse kgutshwane tse phetwang ke tithere mme a phetapheta dikarolo tsa puo ka nako e loketseng. Supa le bolela mabitso a dintho tse ditshwantshong. <p>Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo.</p> <ul style="list-style-type: none"> Arabela ho ditumediso le ditaello. Pheta dikarolo tsa puo ka boitshupo. Qala ho ntshetsa pele tlotlontswe ya molomo. 	<ul style="list-style-type: none"> Etsa dikopo tse bonolo, (mohl. 'Na nka ya ntlwaneng? Nka fumana potlotofo/pensele, ka kopo hle?') Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl.ka kopo le ke a leboha, ntshwareleng, ke kopa tshwarelo) Arabela ditaello tse bonolo tsa molomo ka ho etsa seo tithere a se buuwang ka bonngwe, bobedi le ka dihlopha tse nyane (mohl. 'Ema moleng.') Araba dipotso tse bonolo ho tswa ho tithere le moithutimmoho ya bapalang karolo ya ho ba tithere (mohl. 'Lebitso la hao o mang? O dula hokae?') <p>Pheto ya pale</p> <ul style="list-style-type: none"> Mamela dipale tse kgutshwane tse bonolo tse phetwang kapa bala ka thahasello mme a kenelle mahlasong ka nako e loketseng mme a phete dikarolo tsa puo moo ho loketseng ka bobedi le ka dihlopha tse nyane Bolela a mang a mabitso a dintho tse setshwantshong ho arabela ho dipotso tsa tithere (mohl. Eng?Mang?) Araba dipotso tse bonolo tse amanang le pale ka thuso ya ditshwantsho (mohl. Eng , Mang, Hokae.) 	<ul style="list-style-type: none"> Etsa papadi ya bonketsisane le ho nka karolo puisanong e kgutshwane a sebedisa puo e tiwaelehileng(dipolelo tse 2-4) ka thuso ya tithere (mohl. ho dumedisana ha ba kopana) ka bobedi le ka dihlopha tse nyane. Bua ka dintho tse setshwantshong a arabela ditaelong tsa tithere. (mohl. 'O bona eng setshwantshong?' 'Mpolelle hore o bona eng setshwantshong?') Bapala ka hare le ka ntle ho phaphosi dipapadi tsa puo le baithutimmoho ka dihlopha tse nyane tlasa tataiso ya tithere. Arabela ho ditaello tse bonolo tsa molomo ho tswa ho tithere ka ho etsa ka bonngwe le ka bobedi. Utlwisisa le ho arabela ho dipotso tse bonolo le dipehelo tse botswang ho tithere le morutwana ya bapalang karolo ya ho ba tithere (mohl. Eng' Mang, Hokae, Jwang') Etsa dikopo tse bonolo le dipehelo ka puo e ntjha ka thuso ya tithere (mohl. 'Na nka fumana galase ya metsi?', 'Nka ya kantle ho bapala, ka kopo hle?')

T JHEBOKAKARET SO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3		
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2	KEREITI YA 3
<p>HO MAMELA LE HO BUA</p>	<p>Bapala papadi ya bo nketsisane dikarolo tsa pale a bontsha ka sefahleho le moaparo(bomampokisi/ maseke,diphaphete jj).</p> <p>Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo.</p> <ul style="list-style-type: none"> tswela pele ho bopa tlotlontswe ya molomo. sebedisa dikarolo tsa puo tse ding ka boitshepo arabela ho dikopo tse bonolo le ditaelo. Sebedisa puo e bonolo e tiwaelehileng Qala ho ntshetsapele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa puo e bonolo ya dibopeho tse bonolo maemong a utlwahlalang a puo e buuwang(mohl. maemedi Ke, ya, re jj.) araba mefuta ya dipotso le ditaelo . utlwisisa le ho sebedisa maetsi dipuisanong tse bonolo arabela ho ditao/ se lokelang ho etswa arabela ho dikopo tse bonolo, ditao le ditaelo 	<ul style="list-style-type: none"> Fana sebaka ho fana ka ditaelo tse bonolo le ditao ka nako ya dipapadi tsa puo ho baithutimmoho. Latela tlhahlamano e kgutshwane ya ditaelo tse 2-3 tse fuwang ke tijhere, (Fetela ka pele le motswalle wa hao ‘) Mamela diphethelo tse bonolo tse phetwang ke tijhere, (dipolelo tse 2) a bua ka seo a se entseng. Ka thuso ya tijhere, fana ka diphethelo tse bonolo, (dipolelo tse 1-2) , mohl,baithuti ba bolella tijhere ka boemo ba lehodimo. <p>Pheto ya pale</p> <ul style="list-style-type: none"> Mamela dipale tse kgutshwane tse phetwang le tse balwang ka thahasello mme a kenelle mahlasong ka nako e loketseng a pheta dikarolo tsa puo moo ho loketseng ka bobedi le ka dihlopha tse nyane;. Araba dipotso tse bonolo tse amanang le pale tse nang le dikarabo tse kgutshwane (Mang, Eng, Ho kae) Etsa moelelo temeng e bonwang Mamela le ho arabela paleng e kgutshwane e bonolo e ballwang hodimo ke tijhere

T JHEBOKAKARET SO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3	KEREITI YA 3
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2
HO MAMELA LE HO BUA	KEREITI YA 3
	<ul style="list-style-type: none"> • Bapala dikarolo tsa pale ka tsela ya bonketsisane a bile a bontsha ka sefahleho le moaparo(bomampokisi/ dimaseke, diphaphete jj.) • Pheta dikarolo tsa pale ka thuso ya tjihere <p>Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sebedisa dikarolo tsa puo ka boitshepo • arabela ho dikopo tse bonolo le ditaelo • <i>sebedisa puo e bonolo e tswaelahileng</i> • Qala ho ntshetsa pele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa dibopeho tsa puo tse bonolo maemong a puo e buuwang e nang le moelelo mohl. maemedi (Ke, ya ka, re jj.) • Araba mefuta ya dipotso • Utlwisisa le ho sebedisa maetsi dipuisanong tse bonolo. • Arabela ho ditaelo/tse lokelang ho etswa • Tswelapele ho bopa le ho bontsha ka ho etsa tlotlontswe e ithutilweng le dikarolo tsa puo dipuisanong tse bonolo • Sebedisa mekgwa ya kganyetso mohl .Ha ke kgone ho sesa jj

T JHEBOKAKARETSO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3		
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2	KEREITI YA 3
<p>Temoho ya phetoho ya medumo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opa mantswe a dipina tsa diketso, dithothokiso dipolelo tse kgutshwane tse buuwang(Re a leboha ji.) • Opa dinoko mantsweng a sehlooho a buuwang (Du-me-lang)),pina, thothokiso, pale • Opa/ thwantsha menwana/ tiola/ tila ka maoto dinokong tsa mantswe, pina, thothokiso, pale(mohl. Ke-a-le-bo-ha) • Utlwa medumo e phetwang (papading ya mantswe) • Hlwaya medumo qalong ya mantswe a buuwang(hlooho ji.) • Arola mantswe a buuwang ka ho opa senokong ka seng (mohl. mantswe a tswang paleng)) <p>Padisommoho/Ho bala ka Kopanelo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pheto ya pale (dipale tse bonolo tse hokahantsweng le meokotaba) ka disebediswa tse kang Dibuka tse Kgolo, tse bonwang, diphaphete ji. • Bua le tijhere ka seo ba se bonang Dibukeng tse Kgolo/ diphousetareng tsa puisano 	<p>Temoho ya phetoho ya medumo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opa diatla/ thwantsha menwana/tiola/ tilaka maoto dinokong tsa mantswe a thwaelehileng le dipolelo tse buuwang.. • Arola dikoto le ho kopanya mantswe ka dinoko(mohl.bi-na) • Arola dikoto le ho kopanya medumo mantsweng a buuwang(mohl. bi-na). • Hlwaya modumo qalong ya mantswe. • Hlwaya modumo qetellong ya mantswe, mohl. ba-le-ha • Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswe a buuwang • Arola dikoto dipolelo tsa molomo ho mantswe ka ho opa lentsweng ka leng <p>Padisommoho /Ho bala ka Kopanelo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mamela pale e balwang a ntse a latela tijhere mme a shebile ditshwantsho (Buka e kgolo, Phousetara ya puisano ji.) 	<p>Temoho ya phetoho ya medumo boitemohelo ba tlhaku le medumo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arola mantswe a buuwang ka dinoko mme a kopangwe hape • Sebedisa dikarete tsa dinoko ho bopa mantswe(sheba, bolela le ho etsa) • Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswe a buuwang • Hlwaya palo ya medumo senokong ka seng mantsweng a thwaelehileng • Hlwaya dikamano tsa tlhaku le modumo tlhakung e le nngwe e qapodiswang ka ho tshwana Puong ya Lapeng le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso (mohl. d.f,g,h,i,m,n,s,ji.) Etsa bonnyane modumo o le mong ka beke • Hlwaya e meng ya medumo eo e bang e a fapana mohl. ditumannotshi • Opa medumong ka nngwe (difonime) mantsweng a buuwang • Hlwaya e meng ya medumo e qalang eo e bang e a fapana Puong ya Bobedi ya Tlatsetso le Puong ya Lapeng <p>Padisommoho / Ho bala ka Kopanelo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mamela dipale tse kgutshwane, diphetelo kapa ditema tsa nnete tse phetwang ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetara e nang le ditshwantsho bakeng sa boithabiso mme a kenelle mahlasong ka nako e loketseng • Latela tema e balwang ke tijhere. Ho balwang ha yona tema eo ka ho latellana ke tijhere le baithutimmo ho ba bala ha ngata ka bolokolohi le ka maikutlo.

LITHERESI YA SETHATHO

T JHEBOKAKARET SO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3		
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2	KEREITI YA 3
<p>LITHERE SI YA SETHATHO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kamora phetapheto ya ho bua ka seo ba se bonang, pheta tlotlontswe ya sehlooho (sheba, mamela, bua le ho etsa) • Kamorao pheto ya pale e phetwang, pheta dikarolo tsa pale • Mamela pale e phetwang a ntse a latela tijhere a shebile ditshwantsho • Hlwaya dintho tse ditshwantshong (mohl. 'Mpontshe tijhere ya Thandi, 'Supa '...) • Bua ka ditshwantsho tse paleng a sebedisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso haholo le Puo ya Lapeng moo ho hlokehang • Nka karolo dithutong tsa pale ka ho pheta tlotlontswe ya sehlooho le ho sebedisa tse bonwang ka bobedi le ka dihlopha tse nyane • Kamora padiso e phetilweng, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho loketseng ka bobedi le ka dihlopha tse nyane • Ithuta e nngwe ya tlotlontswe ya molomo ho tswa ditemeng tse bonwang (Buka e kgolo, Phousetara ji.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Bala tema le tijhere. Sehlopha kaofela se bala yona pale eo kapa pale e nang le ditaba tsa nnete • Bua ka ditshwantsho tse pale ka Puo ya Pele hangata le ka Puo ya Lapeng moo ho hlokehang • Hlwaya a bile a bolela mabitsa a dintho ditshwantshong (mohl. 'Mpontshe ntatemoholo.' Supa ntja') • Araba tse ding tsa dipotso tse bonolo ka thuso ya ditshwantsho (mohl. Mang? Eng? What? Hokae?) • Kamora dipadiso tse phetilweng, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho loketseng ka bobedi le ka dihlopha tse nyane • Arabelo ho tse ding tsa dipotso tse bonolo tse amanang le pale • Qala ho eleliwa a mang a mantswa a ngotsweng Puong ya Bobedi ya mosebetsing ya ho bala ka Kopanelo Tlatsetso ho padisommoho. • Ithute e nngwe ya tlotlontswe ya molomo ho tswa paleng 	<ul style="list-style-type: none"> • Bala tema hodimo le tijhere. Sehlopha kaofela se bala yona pale eo kapa tema ya nnete mmoho le tijhere • Araba dipotso tse bonolo tse amanang le pale tse nang le dikarabo tse kgutshwane, (Ho kae, Eng, Mang, Jwang) • Bolela mabitsa a dintho tse setshwantshong ho arabela ho dipotso tsa tijhere le baithutimmoho (mohl. ' Ke eng ena?' Ke <i>tlhapi</i>) • Eleliwa le ho bala a mang a mantswa a tlwaelehileng a Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ka phaposing, mohl. le bota la mantswa • Bala ka bolokolohi, tema ya Kopanelo e badiiweng Kotareng ya 1 le 2 ka dihlopha tse nyane • Etsa moelelo le ho arabela ho dipotso tse bonolo (Mang, Eng, Ho kae, Jwang) tse amanang le tema e balwang ka Kopanelo • Bapala dikarolo tsa pale ka tshebediso ya puisano ka bobedi le ka dihlopha tse nyane ba sebedisa moaparo, bomampokisi/ dimaseke le diphaphete • Ka thuso ya tijhere, pheta dikarolo tsa pale ka bobedi

T JHEBOKAKARET SO YA SE LOKELANG HO RUTWA PUONG YA TLATSETSO KEREITING YA 1-3		
KEREITI YA 1	KEREITI YA 2	KEREITI YA 3
<p>LITHERE SI YA SETHATHO</p> <ul style="list-style-type: none"> Nka karolo di thutong tsa pale ka ho araba dipotso tse bonolo tsa molomo 	<ul style="list-style-type: none"> Efellwa le ho bala mantsw e a tswaelehileng ka phaposing a Puo ya Bobedi ya Tlatsetso mohli. lebota la mantsw e Ka bobedi le ka dihlopha ba bontshe kutlwisiso ya pale ka ho bapala dikarolo tsa yona le dikarolo tse bonolo tsa puo a bontsha ka sefahleho le moaparo, mampokisi/dimaseke le phaphethe. 	

KEREITI YA 1: KOTARA YA 1

<p>SESOTHO PUO YA BOBEDI YA TLATSETSO</p> <p>DITHLOKO TSA KOTARA KA NNGWE</p> <p>NAKO E SISINTSWENG YA HO RUTA KA BEKE: HORA E LE 1</p> <p>KEREITI YA 1 KOTARA YA 1</p> <p>HO MAMELA LE HO BUA</p> <p>DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI</p> <p>Baithuti ba hloka ho rutwa puo ya molomo e ngata e bonolo eo ba ka e utlwisang ho tswa maemong ao ba phelang ho ona. Tlotlontswe e lokelwa ho sebediswa kgafetsa hore baithuti ba seke ba e lebala. Thuto ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso e lokela hoba e phothulohileng mme e thabisang.</p> <p><i>Thutong ya pele, phaphete e ka sebediswa ho tsebisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso. Phaphete e ka rehwa lebitso Puong ya Bobedi ya Tlatsetso mohl. Pule wa phaphete. Titjhere o tsebisa phaphete mme a bolele hore Pule ha a kgone ho bua Puo ya bona ya Lapeng, o kgona feela ho bua Puo ya Bobedi ya Tlatsetso, mme baithuti ba lokela ho bua puo eo le yena. Pule jwale e tla ba karolo ya moshwelella phaposeng ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso.</i></p> <p><i>Hlokomela hore mekotaba/ dihlooho tse sisintsweng empa e le ditshisinyo feela. Ba lokela ho netefatsa hore ba na le Dibuka tse kgolo/ diphoustara, dithothokiso, dipina, dipapadi le dintho tsa nnete tsa mookotaba o kgethilweng oo ba o kgethileng.</i></p> <p>Mesebetsi ya beke</p> <p>Bonnyane mesebetsi e mebedi ya e latelang e ka etswa thutong bekeng:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Araba ditumediso tse bonolo a sebedisa dipolelwana (mohl. “Dumela Pule”). • Bina dipina tse bonolo mme a etsa diketso ka tataiso (mohl. “Hlooho, mahetla...) • Etsa dithothokiso tse bonolo le ho etsa diketso ka tataiso (mohl. Ke tshwara hlooho ya ka, ke tshwara menwanan ya ka, ke tshwara mangole a ka ,ke tshwara nko ya ka. Hlooho, menwana, mangole, nko! • Ba bapala dipapadi tsa puo (mohl. Simone: Tshwara hlooho ya hao jj.) <p>Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dipopeho tsa puo</p> <p>Ka ho nka karolo mesebetsing e ka tlase:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arabela ho ditumediso le ditaelo
<p>TEKANYETSO</p> <p>Ditshisinyo bakeng sa Tekanyetso e seng ya Semmuso:</p> <p><i>Ya molomo le/kapa e etswang/ Ya ho sheba/tekolo</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Arabela ho ditumediso tse bonolo • Nka karolo ho binweng ha dipina tse bobebe tsa diketso

KEREITI YA 1 KOTARA YA 1

LITHERE SI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo le Padisommoho di kenyelletswa mesebetsing ya ho bua le ho mamela

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo

- Opa diatla mantsweng a dipina tsa diketso le dithothokiso.
- Opa diatla/ thwantsha menwana/ tlola/ tapa ka maoto dinokong tsa mantsewe mohl. Re- le- bo- hi- le

Padisommoho/Ho bala ka Kopanelo

Mesebetsi o entsweng ha nngwe ka beke ho sebediswa dibuka tse kgolo tse nang le ditshwantsho tse ngata kapa sebopeho se seng sa tema e hodisitsweng, tema enang le ditshwantsho mohl. diphousetara. Buka kapa phousetara yona eo e ka sebediswa makgetlo a mmalwa mme e tsebiswe hape nakong e tlang. Titjhere o tsebisisa tlotlontswe mme a bontshe mokgwa wa ho bala.

- Ba bue ka seo ba se boneng Bukeng e Kgolo/Diphousetara tsa dipuisano le titjhere.
- Kamora ho nka karolo ho phetweng ha se bonwang, pheta tlotlontswe ya sehlooho (sheba ,mamela, bua le ho etsa.)
- Phetelo ya pale (dipale tse bonolo tse hokahaneng le mookotaba moo ho kgonehang) ka disebediswa tse kang buka tse kgolo, tse bonwang, diphaphethe, jj.
- Kamora phetelo ya pale e phetwang kenella mahlasong moo ho loketseng a pheta dikarolo tsa puo.

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa tekanyetso e seng ya Semmuso:

Ya molomo/ E etsuwang/ E shejwang

- Opa mantsweng a dipina tsa diketso le dithothokiso
- Opa dinokong tsa mantsewe a tswang paleng e phetwang kamora hore e phetwe hape
- Arabela ho ditaelo tsa titjhere ka ho supa dintho tse bonwang ditshwantshong (Supa ...)

KEREITI YA 1 KOTARA YA 2

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Hlokomela hore mekotaba/ dihlooho tse sisintsweng empa e le ditshisinyo feela. Matitjhere a lokela ho nnetefatsa hore ba na le dibuka tse kgolo tse hlokehang/diphousetara, dithothokiso, dipina, dipapadi le dintho tsa nnete bakeng sa mookotaba oo ba o kgethileng.

Mesebetsi ya beke

Bonyane mesebetsi e mmedi ya e latelang e lokelwa ho etswa thutong ka beke:

- Qala ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho bua le ho mamela) o sebedisa mekotaba kapa dihlooho tse kgethilweng kotareng ena.
- Arabela ditumedisong tse bonolo tse tswang ho titjhere le ka bobedi (mohl. “dumela ... o phela jwang?”).
- Bina dipina tse bonolo le ho etsa diketso ka tataiso ya titjhere le ka bobedi
- Arabela ho ditaelo (mohl.ema, dula fatshe.)
- Bapala dipapadi tsa puo le titjhere le ka bobedi (mohl. Simone o re:).

Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa ka ho sebedisa ka ho bontsha ka sefahleho le moaparo ho tshetsa moelelo. Dipale tse phetwang di lokela ho tswa bukeng e Kgolo, pokellong ya dipale kapa diphousetara tse nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho. Pale e tshetswe ka dintho tse hlakileng tse bonwang, dintho, dibapadiswa le diphaphete.

- Mamela dipale tse bonolo tse kgutshwane tse phetwang ka thahasello mme a kenelle mahlasong kapa puo e entsweng ka mokgwa wa paterone (phetha pheto ya dikarolo tsa puo) ka nako e loketseng

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

- Ka ho nka karolo mesebetsing e ka tlase:
- Qala ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo
- Arabela le ho pheta dikarolo tsa puo mohl. O phela jwang?
- Arabela ho ditaelo

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa tekanyetso e seng ya Semmuso:

Tsa molomo le /kapa tse Etswang/ Tse shejwang

- Arabela ho ditumediso tse bonolo (mohl.”Dumela”. “O phela jwang?)
- Arabela ka nepo ho ditaelo tse bonolo (mohl. Simone o re....)
- Bina dipina tse bonolo le ho etsa diketso

KEREITI YA 1 KOTARA YA 2

LITHERE SI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo le Padisommoho di kenelleditswe mesebetsing ya le ho mamela le ho bua

Temoho ya phetoho ya medumo:

- Ho mamela medumo e phetwang (papading ya mantsw e)
- Opa dinokong tsa mantsw e a sehlooho pineng, thothokisong, paleng
- Opa dinokong tsa mantsw e a buuwang (Du-me-lang)

Padisommoho/Ho bala ka Kopanelo

Mesebetsi e etswang ha nngwe ka beke ho sebediswa dibuka tse kgolo tse nang le ditshwantsho tse ngata kapa mokgwa o mong wa tema e hodisitsweng, e nang le ditshwantsho. Buka yona eo e ka sebediswa ka makgetlo a mangata mme e be e hlahiswe hape nakong e tlang. Titjhere o tsebisa tlotlontsw e mme a bontshe ka ho etsa ka moo ho balwang ka teng.

- Ho nka karolo le titjhere ka seo a se bonang Bukeng e kgolo/ phousetara tsa puisano.
- Pheta tlotlontsw e ya sehlooho kamora ho nka karolo ya ho bua ka ditshwantsho (sheba mamela, bolela le ho etsa.)
- Pheto ya pale ka disebediswa tse kang Buka e kgolo, diphaphete jj.(dipale tse bonolo tse hokahaneng le mookotaba) ka disebediswa tse kang Buka e kgolo, tse bonwang, diphaphete, jj.
- Kamora phetelo ya pale e phetwang, pheta tlotlontsw e ya sehlooho le titjhere

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa Tekanyetso e seng ya Semmuso:

Ya molomo le/kapa/ tse Etsuwang/ Tse shejwang

- Nka karolo papading ya mantsw e ka ho opa dinoko tsa mantsw e a buuwang.
- Nka karolo ka tse bonwang Bukeng e Kgolo/ diphoustara tsa puisano le titjhere le pheto ya tlotlontsw e ya sehlooho (Sheba, Mamela, Bolela le ho etsa.)

KEREITI YA 1 KOTARA YA 3

HO BUA LE HO MAMELA

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Ela hloko hore ditshisinyo tsa mekotaba/dihlooho empa e le ditshisinyo. Matijhere a lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse kgolo/diphoustara, dithothokiso, dipina, dipapadi le dintho tsa nnete bakeng sa dihlooho tseo ba dikgethileng

Mesebetsi ya beke

Bonnyane mesebetsi e mmedi e lokelwa e be e entswe thutong ka nngwe:

- Qala ka ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo bakeng sa (ho mamela le ho bua) tshebedisong ya mekotaba kapa dihlooho tse kgethilweng kotareng ena.
- Ho arabela ditumedisong ka botshepehi ka bobedi.
- Supa dintho ka phaposing kapa setshwantshong (mohl. 'Mpontshe setulo'.Supa...)
- Etsa dithothokiso tse bonolo ka tshebediso ya motsamao wa mmele di etswa le tijhere le ka bobedi.
- Ho latela ditaello tsa ka phaposing (mohl. 'Opa diatla') mmoho le tijhere le ka bobedi
- Arabela ditaello ka tshebediso ya dipapadi tsa puo
- (Simone o re...)
- Bina dipina tse bonolo ka diketso tsa mmele ka bobedi le ka dihlopha
- Etsa dithothokiso tse bonolo ka diketso ho latela tataiso ya tijhere dihlopheng tse nyane (mohl. dithothokiso tse bonolo tse amanang le mekotaba)

Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa ka ho sebedisa ka ho bontsha ka sefahleho le moaparo ho tshheheta moelelo. Dipale tse phetwang di lokela ho tswa bukeng e Kgolo, pokellong ya dipale kapa diphoustara tse nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho.

- Mamela dipale tse kgutshwane tse phetwang ka bokgabane mme o nke karolo ka nako e tshwanetseng / loketseng (mohl. Ke Mantaha, ke Mantaha mme Thandi o ya sekolong, sekolo, sekolo!)
- Bolela tse ding tsa dintho tse ditshwantshong (mohl. Ke eng ena? – supa ntho setshwantshong.)

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka tlase qala ho ntshetsapele ya tlotlontswe ya molomo:

- Pheta o arabela dikarolong tsa puo.
- Etsa dithothokiso mme o bine dipina
- Latela ditaello

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa tekanyetso e seng ya Semmuso:

Tsa molomo le /kapa tse etswang/ Tse shejwang

Suggestions for Informal Assessment:

Oral and/or practical /Observation

- Arabela ditumediso tse bobebe/bonolo ka botshepehi ka bobedi
- Supa dintho ka phaposing kapa ditshwantshong (mohl. 'Mpontshe setulo'.Supa...')
- Arabela ditaello ka tshebediso ya puo ya dipapadi (Simone o re...)

KEREITI YA 1 KOTARA YA 3

LITHERESI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo le Padisommoho di kenyelleditswe mesebetsing ya ho mamela le ho bua DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo e kenyelleditswe mesebetsing ya ho mamela le ho bua

- Ho mamela medumo e phethylweng
- Opa diatla/thwanya menwana, tlola/tila ka leoto dinokong tsa mantswa (pina,thothokiso,pale)
- Opa mantswa dipolelong tse kgutshwane tse buuwang.(Ke a leboha)
- Hlwaya medumo qalong ya mantswa a buuwang

Padisommoho / Ho bala ka Kopanelo

Mesebetsi e etswang ha nngwe ka beke ho sebediswa dibuka tse kgolo tse nang le ditshwantsho tse ngata kapa mokgwa o mong wa tema e hodisitsweng, e nang le ditshwantsho. Buka yona eo e ka sebediswa ka makgetlo a mangata mme e be e hlahiswe hape nakong e tlang.

- Mamela phetelo ya dipale o ntse o latela titjhere mme o shebile ditshwantsho
- Ithute tlotlontswe ya molomo ka tshebediso ya tema e bonwang (Buka e Kgolo, Phoustetara jj.)
- Hlwaya dintho ditshwantshong (mohl. 'Mpontshe titjhere ya Thandi')
- Bua ka ditshwantsho ka tshebediso ya Puo ya Lapeng
- Ho nka karolo dithutong tsa dipale ka ho pheta –pheta tlotlontswe ya sehlooho le ho buuwa ka tse bonwang ka bobedi le ka dihlopha tse nyane

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa tekanyetso e seng ya Semmuso:

Tsa molomo le /kapa tse etswang/ Tse shejwang

- Hlwaya medumo qalong ya mantswa a buuwang
- Bua ka ditshwantsho ka tshebediso ya Puo ya Lapeng ha ho hlokeha
- Hlwaya dintho ditshwantshong (mohl. 'Mpontshe titjhere ya Thandi.')

KEREITI YA 1 KOTARA YA 4

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Ela hloko hore meokotaba/dihlooho tse sisintsweng ke ditshisinyo feela. Matitjhere a lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse kgolo tse hlokehang/diphousetara/dithothokiso,dipina,dipapadi le dintho tsa nnete bakeng sa mookotaba oo ba o kgethileng.

Mesebetsi ya beke

Mesebetsi e mmedi kapa ho feta ya tse latelang e ka tswa thutong ka nngwe:

- Qala ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho mamela le ho bua) a sebedisa meokotaba kapa dihlooho ho tswa Puong ya Lapeng le Puong ya Pele ya Tlatsetso.
- Arabela ho ditumediso tse bonolo le dipolelo tse sadisang hantle (mohl."Sala hantle." "Tsamaya hantle." Dumela".)
- Supa le ho Bolela mabitso a dintho tse ka phaposing kapa setshwantshong (mohl. Mpontshe ... phousetareng. Supa ...)
- Latela ditaello tse bonolo (mohl. bontsha ho sadisa hantle o sebedisa letsoho.)
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl.'ka kopo,'" ke a leboha')
- Bina dipina tse bonolo mme a etsa diketso ka tataiso ka bobedi le ka dihlotshwana
- Etsa dithothokiso tse bonolo mme a etsa diketso ka tataiso ka bobedi le ka dihlotshwana
- Bapala ditumediso ka bonketsisane (dipolelo tse 2) ka bobedi le ka dihlotshwana(mohl.Dumela Thando, O phela jwang? Dumela Thandi ke phela hantle)
- **Dipale tse phetwang di ka bapalwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo.Dipale tse phetwang di lokela ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetara e nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho**
- Mamela dipale tse kgutshwane ka thahasello mme a kenelle mahlasong ka nako e loketseng (mohl.dipale tse amanang le meokotaba)
- Bolela mabitso a dintho tse ding tse setshwantshong (mohl. Ke mang enwa – a supa dintho /diphoofolo tse setshwantshong)
- Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso,tlotlontswe le dipopeho tsa puo.
- Ka ho nka karolo mesebetsing e ka hodimo o qala a ntshetsapele tlotlontswe ya molomo.
- Pheta le ho arabela ho dikarolo tsa puo.
- Arabela ho ditaello

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa tekanyetso e seng ya Semmuso:

Ya molomo le/kapa E etswang /E shejwang

- Bina dipina tsa diketso le dithothokiso ka boitshepo
- Latela ditaello tse bonolo (mohl.ama hlooho ya hao, ama menwana ya hao ya maoto.)
- Bapala ditumediso ka bo nketsisane (dipolelo tse 2) ka bobedi le ka dihlotshwana (mohl.Dumela Thando,O phela jwang? Dumela Thandi ke phela hantle)

KEREITI YA 1 KOTARA YA 4

LITHERE SI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo le Padisommoho di kenyelletswe mesebetsing ya ho mamela le ho bua DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo

Mesebetsi ena e lokelwa ho kenyelletswe ho mesebetsi ya ho mamela le ho bua le ya ho bala

- Opa diatla / thwantsha menwana /tloa / tla ka leoto dinokong tsa mantsw e a buuwang dipolelong
- Hlwaya medumo qalong ya mantsw e a buuwang (hlooho; nko jj.)
- Arola mantsw e a buuwang ka ho opa senokong ka seng

Padisommoho/ Ho bala ka Kopanelo

Mesebetsi e etswang ha nngwe ka beke ho sebediswa dibuka tse kgolo tse nang le ditshwantsho tse ngata kapa mokgwa o mong wa tema e hodisitsweng, e nang le ditshwantsho. Buka yona eo e ka sebediswa ka makgetlo a mangata mme e be e hlahiswe hape nakong e tlang.

- Mamela dipale temeng eo e seng tsa nnete o latela titjhere mme o shebile ditshwantsho
- Bua ka ditshwantsho tsa pale ka tsh ebediso ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso haholo kamoo ho kgonahalang empa Puo ya Lapeng moo ho hloka halang.
- Hlwaya dintho ditshwantshong (mohl. Mpontshe...’ Supa ...)
- Ithute a mang a tlotlontsw e ya molomo e amanang le mekotaba e kgethilweng
- Kamora phetelo ya pale e phetwang kenella mahlasong moo ho loketseng a pheta dikarolo tsa puo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane.
- Nka karolo thutong tsa dipale ka ho arabela dipotso tse bonolo ka molomo

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa tekanyetso e seng ya Semmuso:

Ya molomo le/kapa E etswang /E shejwang

- Arola mantsw e a buuwang ka ho opa senokong ka seng
- Elellwa le ho bolela tse ding tsa dintho tse ditshwantshong
- Kamora phetelo ya pale e phetwang kenella mahlasong moo ho loketseng a pheta dikarolo tsa puo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane.

MEHLODI E KGOHALLETSWANG BAKENG SA SELEMO

- Diphoustara le ditshwantsho ho tshehetsa ho rutwa ha dipale le tlotlontswe
- Tjhate ya mebala le ya dinomoro
- Dipina, diraeme tsa diketso le dithothokiso
- Disebediswa tsa nnete tse amanang le mekotaba le dihlooho
- Dipapadi tsa puo(molomo)
- Disebediswa sebakeng sa ho tshwantshisa dipale, mohlala, dimaseke, diaparo tsa ho tshwantshisa
- *Dilothe le mehlala e dumellanang ya Mongolo o tikolohong ka Puo ya Pele ya tlatsetso*
- CDs, DVDs le mananeo a thelebishene
- *Dibuka tse Kgolo (le ditshwantsho)*
- *Nalane ya dipale, Dithothokiso le dipina*
- Dibuka tse Kgolo, Buka ya Ziki-Zeke, Diphaphete, dimaseke , dikarete tsa mantswe jj.

KEREITI YA 2 PUO YA BOBEDI YA TLATSETSO

DITLHOKO TSA KOTARA KA NNGWE

NAKO E SISINTSWENG YA HO RUTA KA BEKE: HORA E 1

KEREITI YA 2 KOTARA YA 1

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Matiitjhere a lokela ho kgetha mekotaba e mebedi e tla ba kgontsha ho tsebisa le ho sebedisa tlotlontswe hape, le ho etsa mesebetsi e boletsweng ka tlase.

Ela hloko hore mekotaba / dihlooho tse sisintsweng empa e le ditshisinyo feela.

Ba lokela ho etsa mesebetsi kaofela, ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho lekola baithuti ba bona ba sebedisa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso. Ba lokela ho dumella titjhere ho sebedisa puo hape, dibopeho tsa puo tse qalang hangata ha a ntse a buisana le baithuti ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso.

Mesebetsi ya beke le beke

E mebedi kapa ho feta ya mesebetsi e latelang thutong ka beke

- Qala ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho mamela le ho bua) a sebedisa mekotaba kapa dihlooho
- Arabela ho ditumediso tse bonolo le ho sadisa hantle, ka bobedi le ka dihlopha tse nyane, a sebedisa dipolelwana, mohlala, 'Dumela'. 'O phela jwang?' 'Ke phela hantle'
- Bapala ditumediso ka ho etsisa (dipolelo tse 2) ka bobedi le ka Dihlopha tse nyane(mohl. Dumela Thando, O phela jwang? Dumela Nikiwe, Ke phela hantle)
- Supa le ho bolela mabitso a dintho tse ka phaposing kapa setshwantshong ho arabela ho ditaelo tsa titjhere, mohlala, 'Mpontshe ngwanana ya apereng mose o mokgubedu.'
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. ka kopo le ke a leboha)
- Bina dipina tse bonolo le ho etsa diketso ka tataiso ka sehlopha, mohlala, 'Hlooho, mahetla, nko le molomo, sefuba letheka, mangwele menwana'
- Kenella dithothokisong le dipineng tsa diketso, a etsa diketso ka sehlopha mohlala, Tsena ke diborele tsa nkgono, Ena ke katiba ya nkgono.'
- Bapala dipapadi tsa puo, mohlala, ' Simone o re' ka bobedi le ka dihlopha tse nyane.

Ha nngwe ka beke, titjhere o bala kapa o pheta pale. Dipale tse phetwang di ka bapalwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse balwang di lokela ho tswa Bukeng e kgolo kapa phousetareng e nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho

- Mamela dipale tse kgutshwane tse phetwang kapa tse balwang ka thahasello le ho kenella mahlasong ka nako e loketseng mme a pheta puo ka mokgwa wa paterone(dikarolo tsa puo) moo ho loketseng ka sehlopha
- Bolela mabitso a tse ding tsa dintho tse setshwantshong ho arabela ho dipotso tsa titjhere, Eng? Mang?

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka tlase:

- Tswelapele ho bopa tlotlontswe ya molomo
- Pheta tse ding tsa dikarolo tsa puo ka boitshepo
- Arabela ho ditaelo
- Sebedisa puo e tlwaelehileng

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa Tekanyetso:

E seng ya Semmuso

Ya molomo le/ kapa e etswang./ Ho sheba

- Bina dipina tsa diketso le dithothokiso ka boitshepo
- Latela ditaelo tse bonolo (mohl. Tshwara hlooho ya hao. Tshwara menwana ya hao ya maoto.)
- Etsa ditumediso ka ho etsisa (dipolelo tse 2) ka bobedi le ka dihlopha tse nyane (mohl. Dumela Thando, O phela jwang? Dumela Nikiwe, Ke phela hantle)

KEREITI YA 2 KOTARA YA 1

LITHERE SI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo le Ho bala ka Kopanelo di kenelleditswe mesebetsing ya Ho mamela le ho Bua.

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo

- Opa matsoho/ thwantsha menwana/qhoma/ tila ka maoto dinokong tsa mantsw e dipolelong tse buuwang
- Arola mantsw e a buuwang ho ya ka dinoko
- Arola dipolelo tsa molomo ho mantsw e ka nngwe ka ho opa lentsweng ka leng, mohlala, dipolelo ho tswa paleng
- Hlwaya medumo qalong ya mantsw e a buuwang

Padisommoho

Titjhere o balla sehlopha tema, a supa mantsw e le ho hlalosa ditshwantsho le ditaba tsa pale ka ho hlahlana. O bala pale a e pheta-pheta bekeng, a kgothalletsa baithuti ho kenella. Tema e sebedisetswa ho tsebisa tlotlontsw e e ntjha.

- Mamela pale e balwang a ntse a latela titjhere mme a shebile ditshwantsho
- Bua ka ditshwantsho tsa pale a sebedisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso haholo le **Puo ya Lapeng** moo ho hlokehang
- Hlwaya dintho tse ditshwantshong, mohlala, 'Mpontshe monna ya tsofetseng.' 'Supa ntja.'
- Araba tse ding tsa dipotso tsa molomo ka thuso ya ditshwantsho, mohlala, 'Mang? Eng? Hokae?'
- Qala ho elellwa a mang a mantsw e a ngotsweng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso mesebetsing ya Ho bala ka Kopanelo
- Ithuta e nngwe ya tlotlontsw e ya molomo ho tswa paleng
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho lokelang ka bobedi le dihlopha tse nyane

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa mesebetsi e seng ya Semmuso:

Temoho ya phetoho ya medumo

- Opa mantsweng a dipolelo tse buuwang
- Arola mantsw e a buuwang ka dinoko

Padisommoho: (ya molomo le/kapa e etswang)

- Hlwaya batho ba itseng, diphoofolo le dintho ditshwantshong tsa Buka e Kgolo(kapa mofuta o mong wa tema e hodisitsweng e nang le ditshwantsho)
- Araba tse ding tsa dipotso tse bonolo tsa molomo ka pale
- Qala ho elellwa mantsw e a itseng a ngotsweng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso mesebetsing wa Ho bala ka Kopanelo.

KEREITI YA 2 KOTARA YA 2

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Matitjhere a lokela ho kgetha ditema tse pedi tse tla ba kgontsha ho tsebisa le ho sebedisa tlotlontswe hape, mme ba akaretsa mesebetsi e boletsweng ka tlase.

Ela hloko hore meokotaba/ ditema tse sisintsweng empa e le ditshisinyo feela.

Ba lokela ho etsa mesebetsi kaofela, ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho lekola baithuti ba bona ba sebedisa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso. Ba lokela ho dumella titjhere ho sebedisa puo hape, dibopeho tsa puo tse qalang hangata ha a ntse a buisana le baithuti ba Puo ya Bobedi ya Tlatsetso.

Mesebetsi ya beke le beke

E mebedi kapa e meraro ya mesebetsi e latelang thutong ka beke:

- Qala ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho mamela le ho bua) a sebedisa ditema kapa dihlooho
- Arabela ditumediso le ho sadisa hantle, a sebedisa dikarolo tsa puo, ka bobedi le ka dihlopha tse nyane, Dumela. O phela jwang? Ke phela hantle.
- Etsisa dipuisano tse kgutshwane mohl. "Dumela Lebitso la ka ke _____. O mang lebitso la hao? Ke eng eo o e ratang?"
- Etsa dikopo tse bonolo, mohlala, 'Ke kopa ho ya ntlwaneng?'
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. ka kopo le ke a leboha)
- Supa le ho bolela mabitso a dintho tse ka phaposing kapa ditshwantshong ho arabela ho ditaello tsa titjhere
- Ka bobedi le dihlopha tse nyane arabela ho ditaello tse bonolo tsa molomo ka tshebediso ya mmele, mohlala 'Ema moleng.'
- Bina dipina le ho kenella dithothokisong tsa diketso ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Bapala dipapadi tsa puo ka sehlopha

Ha nngwe ka beke, titjhere o pheta kapa o bala pale. Dipale tse phetwang di ka pabalwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse balwang di lokela ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetareng e nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho

- Mamela dipale tse kgutshwane ka thahasello mme a kenelle mahlasong ka nako e loketseng le ho pheta puo e bontshitsweng ka mokgwa wa paterone moo ho loketseng ka bobedi le dihlopha tse nyane
- Bolela mabitso a tse ding tsa dintho tse setshwantshong ho arabela ho dipotsa tsa titjhere

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

Ka ho nka karolo ho e meng ya mesebetsi e ka tlase:

- tswelapele ho bopa tlotlontswe ya molomo
- pheta tse ding tsa dikarolo tsa puo ka boitshepo
- Etsisa puisano e kgutshwane mohl. "Dumela Lebitso la ka ke _____. O mang lebitso la hao? Ke eng seo o se ratang?"
- Etsa dikopo tse bonolo, mohlala, 'Ke kopa ho ya ntlwaneng?'

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso:

Ho mamela le ho bua: (ya molomo le/ kapa e etswang)

- Arabela le ho etsisa ditumediso tse bonolo le ho sadisa hantle, a sebedisa dikarolo tsa puo, ka bobedi le ka dihlopha tse nyane, Dumela Pule O phela jwang? Ke phela hantle Palesa wena o phela jwang?
- Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe e itseng ka ho supa dintho tse ka phaposing/setshwantshong ho arabela ho ditaello tse tswang ho titjhere.
- Etsa ka hlooho dipina tsa diketso le dithothokiso ka boitshepo le tjantjello ka bobedi le ka dihlopha tse nyane

KEREITI YA 2 KOTARA YA 2

LITHERESI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo , Boitemohelo ba tlhaku le modumo le ho Bala ka Kopanelo dikeditswe mesebetsing ya Ho mamela le ho Bua

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Temoho ya medumo le Boitemohelo ba tlhaku le modumo

- Opa matsoho/ thwantsha menwana/ qhoma/ tila ka maoto dinokong mantsweng a tlwaelehileng
- Arola le ho kopanya dinoko mantsweng a molomo, mohlala: m-me, mme
- Arola le ho kopanya medumo mantsweng a molomo, mohlala: n-ta-te, ntate

Ho bala ka Kopanelo

Titjhere o balla baithuti buka, a supa mantswa mme a qoqa ka ditshwantsho ditaba tsa pale ka ho latellana. Titjhere o bala tema hara beke, a kgothalletsa baithuti ho kenella ha a ntse a bala. Tema e sebedisetswa ho ruta tlotlontswe e ntjha.

- Mamela pale le tema ya nnete a ntse a latela titjhere mme a shebile ditshwantsho
- Bua ka ditshwantsho tse paleng a sebedisa haholo-holo Puo ya Bobedi ya Tlatsetso le **Puo ya Lapeng** moo ho hlokehang.
- Hlwaya dintho tse ditshwantshong
- Araba tse ding tsa dipotso tse bonolo ka thuso ya ditshwantsho, Eng, Mang, Hokae?
- Ithuta e nngwe ya tlotlontswe ya molomo
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho loketseng ka Bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Tshwantshisa dikarolo tsa pale a bontsha ka sefahleho le dikarolo tsa puo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane a sebedisa moaparo ,dimaseke/ bomampokisi le diphaphethe

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa Mesebetsi e seng ya Semmuso:

Temoho ya phetoho ya medumo le Boitemohelo ba ditlhaku le medumo: (ya molomo le/ kapa e etswang)

- Opa matsoho/ thwantsha menwana/ qhoma/ tila ka maoto dinokong tsa mantswa a tlwaelehileng
- Arola le ho kopanya dinoko mantsweng a molomo, mohlala: m-me, mme
- Arola le ho kopanya medumo mantsweng a molomo, mohlala: n-ta-te, ntate

Ho bala ka Kopanelo: (ya molomo/ kapa e etswang)

- Bua ka ditshwantsho Bukeng e Kgolo/ phousetara
- Araba tse ding tsa dipotso tse bonolo tsa molomo ka pale kapa tema ya nnete.
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho loketseng ka bobedi le ka dihlopha tse nyane

KEREITI YA 2 KOTARA YA 3

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Matitjhere a lokela ho kgetha mekotaba e tla ba kgontsha ho tsebisa le ho sebedisa tlotlontswe hape, le ho akaret-sa mesebetsi e boletsweng ka tlase.

Ela hloko hore mekotaba/ dihlooho tse sisintsweng empa e le ditshisinyo feela. Matitjhere a lokela ho kgetha mekotaba e lokelang maemo a bona le disebediswa tse teng. Ba lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse Kgolo tse hlokehang, diphousetara, dithothokiso, dipina, dipapadi le dintho tsa nnete bakeng sa mookotaba oo ba o kgethileng.

Matitjhere a leke ho ruta mesebetsi yohle, ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho lekola baithuti ba bona ba sebedisa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso. Ba lokela ho dumella titjhere ho pheta puo e bonolo hape, dibopeho tsa motheo tsa puo ha a ntse a buisana le baithuti ka Puo ya Bobedi ya Tlatsetso.

Mesebetsi ya beke le beke

E mmedi kapa ho feta ya mesebetsi e latelang thutong ka beke:

- Tswelapele ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho mamela le ho bua) a sebedisa mekotaba kapa dihlooho
- Arabela le ho etsa ditumediso tse bonolo le ho sadisa hantle, a sebedisa dikarolo tsa puo, ka bobedi le ka dihlopha
- Nka karolo dipuisanong tse bonolo ka thuso ya titjhere, a bontsha ka ho etsa ditumediso le ho sadisa hantle ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Etsa dikopo tse bonolo, mohlala: 'Ke kopa pensele ena, ka kopo hle?'
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. 'Ke kopa tshwarelo; Nkinele matsoho metsing.')
- Supa le ho bolela mabitso a dintho phaposing kapa setshwantshong ho arabela ditaelo tsa titjhere
- Arabela ka ho etsa ditaelo tse bonolo tsa molomo ka bonngwe le ka bobedi ho tswa ho titjhere
- Araba dipotso tse botswang ke titjhere le baithutimmoho ba nkang karolo ya ho ba titjhere, mohlala: 'O mang lebitso la hao? O dula hokae?'
- Bina dipina le ho nka karolo dithothokisong tsa diketso ka boitshepo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Bapala dipapadi tsa puo ka sehlopha

Hang ka beke titjhere o bala kapa o pheta pale. Dipale tse phetwang di ka nna tsa bapalwa ka tsela ya terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse balwang di lokela tswa Dibukeng tse Kgolo kapa phousetareng e nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho

- Mamela dipale tse kgutshwane ka thahasello le ho kenella mahlasong ka nako e loketseng mme a pheta puo ka mokgwa wa paterone moo ho lokelang ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Araba dipotso tse bonolo tse amanang le pale tse nang le dikarabo tse kgutshwane, mohlala:(Mang, Eng, Hokae)
- Bolela a mang a mabitso a dintho tse setshwantshong ho arabela dipotso tsa titjhere le baithuti mmoho

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka tlase:

- tswelapele ho bopa tlotlontswe ya molomo
- arabela ho dikopo tse bonolo le ditaelo
- araba dipotso tse bonolo tsa pale
- Nka karolo dipuisanong tse bonolo ka thuso ya titjhere
- Qala ho ntshetsapele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa **dibopeho tsa puo tse bonolo** maemong a puo e buuwang e nang le moelelo mohl. maemedi(Ke, ya ka, re jj)

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa Mesebetsi e seng ya Semmuso:

Ho mamela le ho bua: (ya molomo le/ kapa e etswang)

- Arabela ka ho etsa ho ditaelo tse bonolo tsa molomo ka bonngwe le ka bobedi ho tswa ho titjhere
- Nka karolo dipuisanong tse bonolo ka thuso ya titjhere, a tshwantshisa ditumediso le ho sadisa hantle ka bobedi le dihlopha tse nyane
- Bolela mabitso a tse ding tsa dintho tse amanang le setshwantsho kapa ka phaposing
- Bapala dipapadi tsa puo ka bobedi kapa dihlopha tse nyane

KEREITI YA 2 KOTARA YA 3

LITHERESI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo le Boitemohelo ba ditlhaku le medumo le Ho bala ka Kopanelo di kenyelleditswe mesebetsing ya Ho mamela le ho bua.

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo le Boitemohelo ba ditlhaku le medumo

Mesebetsi ena e lokela ho kenyelletswa ho mesebetsi ya ho Mamela le ho Bua le Ho bala ka Kopanelo

- Arola dipolelo ka mantswa mme a opa lentsweng ka leng, mohlala, dipolelo tse tswang paleng
- Opa dinokong tsa mantswa a tlwaelehileng
- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswa a buuwang
- Hlwaya e meng ya medumo qetellong ya mantswa a buuwang, mohl. baleha
- Opa medumong ya mantswa, mohl. tse-be

Ho bala ka Kopanelo

Titjhere o balla sehlopha tema, a supa mantswa esita le ho qoqa ka ditshwantsho le ditaba tsa pale ka ho latellana. O pheta tema bekeng a ntse a kgothalletsa baithuti ho kenella. Tema e sebedisetswa ho ruta tlotlontswe e ntjha

- Mamela pale kapa tema ya nnete a latela titjhere le ho sheba ditshwantsho
- Bua ka ditshwantsho tsa pale a sebedisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso
- Hlwaya le ho bolela mabitso a dintho ditshwantshong a sebedisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso
- Balla tema hodimo mmoho le titjhere. Sehlopha kaofela se bala yona tema eo kapa tema ya nnete le titjhere
- Araba dipotso tse itseng tse bonolo ka thuso ya ditshwantsho, mohlala: 'Mang, Eng, Hokae
- Araba dipotso tse itseng tse bonolo tsa puo malebana le pale
- Ithuta tlotlontswe e itseng ya molomo
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella le ho pheta dikarolwana tsa puo ka Bobedi kapa dihlopha tse nyane
- Tshwantshisa dikarolo tsa pale a bontsha ka sefahleho le dipuisano tse bonolo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane a sebedisa moaparo, dimaseke le diphaphethe ka bobedi le ka dihlopha tse nyane.

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa Mesebetsi e seng ya Semmuso:

Temoho ya phetoho ya medumo le Boitemohelo ba tlhaku le modumo: (mesebetsi ya molomo le/ kapa e etswang)

- Opa medumong ya mantswe a tlwaelehileng
- Hlwaya medumo qalong ya mantswe a buuwang
- Arola dipolelo tsa molomo ka mantswe le ho opa lentsweng ka leng, mohlala, dipolelo ho tswa paleng

Ho bala: (ha molomo le/ tse etswang)

- Hlwaya le ho bolela mabitso a dintho ditshwantshong a sebedisa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso
- Araba tse ding tsa dipotso tse bonolo ka pale kapa tema ya nnete
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho lokelang ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Tshwantshisa dikarolo tsa pale le dikarolo tsa puo a bontsha ka sefahleho ka bobedi le dihlopha tse nyane

KEREITI YA 2 KOTARA YA 4

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Matitjhere a lokela ho kgetha mekotaba e mmedi e tla ba kgontsha ho tsebisa le ho sebedisa puo hape, le ho etsa mesebetsi e boletsweng ka tlase.

Ela hloko hore mekotaba/ dihlooho tse sisintsweng empa e le ditshisinyo feela. Ba lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse kgolo tse hlokehang, diphousetara, dithothokiso, dipina, dipapadi le dintho tsa nnete bakeng sa mookotaba oo ba o kgethileng.

Matitjhere a leke ho etsa mesebetsi yohle, ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho lekola baithuti ba bona ba sebedisa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso. E lokela ho dumella titjhere ho pheta hape dibopeho tse qalang tse bonolo tsa puo, ha a ntse a buisana le baithuti ka Puo ya Bobedi ya Tlatsetso.

Mesebetsi ya beke le beke

E mmedi kapa ho feta ya mesebetsi ena thutong ka beke:

- Tswelapele ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho mamela le ho bua) a sebedisa mekotaba kapa dihlooho
- Bina dipina tse bonolo le ho etsa diketso ka boitshepo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Etsa dithothokiso le ho etsa diketso ka boitshepo ka bobedi kapa dihlopha tse nyane
- Arabela ditumedisong tse bonolo le ho sadisa hantle, a sebedisa dikarolo tsa puo mohlala: 'Sala hantle.' 'Ke tla o bona hamoraonyana.
- Nka karolo dipuisanong tse bonolo ka thuso ya titjhere, a bontsha ka ho etsa ditumediso le ho sadisa hantle ka bobedi le dihlopha
- Etsa dikopo tse bonolo, mohlala: 'Ke kopa ho ya kantle?'
- Sebedisa puo e tlwaelehileng, (mohlala: 'Ke kopa tshwarelo; Nkinele matsoho metsing.')
- Supa le ho bolela mabitso a dintho ka phaposing kapa setshwantshong ho arabela ditaello tsa titjhere
- Bapala dipapadii tsa puo e le sehlopha
- Arabela ho ditaello tsa molomo tse etswang ke titjhere ka ho etsa ka bonngwe le ka bobedi
- Araba dipotso tse bonolo tsa titjhere le baithutimmo ho ba bapalang karolo ya ho ba titjhere, mohlala: 'Eng, Mang, Hokae'

Ha nngwe ka beke titjhere o bala kapa ho pheta pale. Dipale tse phetwang di ka nna tsa bapalwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse balwang di lokela ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetareng e nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho.

- Mamela dipale tse kgutshwane ka thahasello le ho kenella mahlasong ka nako e loketseng mme a pheta puo ka mokgwa wa paterone(dikarolo tsa puo) moo ho lokelang ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Bolela a mang a mabitso a dintho tse setshwantshong ho arabela dipotso tsa titjhere le baithutimmoho

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka tlase:

- Arabela dipotsong tse bonolo (mohl. 'Lebitso la hao o mang?')
- Tswelapele ho bopa tlotlontswe e ithutilweng le dikarolo tsa puo ka ho bontsha ka ho etsa dipuisanong tse bonolo
- Etsa diketso tse bonolo ho arabela ditaello tsa titjhere, mohlala, qhoma, holopa, tlola, tshwara menwana ya maoto, Tsamaya ka potlako/ butle jj.
- Etsa dikopo tse bonolo, mohlala: 'Ke kopa ho ya kantle.'
- Qala ho ntshetsapele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa **dibopeho tse bonolo tsa puo** maemong a puo e buuwang e nang le moelelo mohl. (Ke, ya ka, re)

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa Mesebetsi e seng ya Semmuso:

Ho mamela le ho bua: (ya molomo le/ kapa e etswang)

- Araba dipotso tse bonolo, (mohlala: 'O mang lebitso la hao?')
- Nka karolo dipuisanong tse bonolo ka thuso ya titjhere, a bua ditumediso a bile a sadisa hantle ka bobedi le ka dihlopha tse nyane.
- Etsa dikopo tse bonolo, mohlala, 'Ke kopa ho ya kantle.'
- Etsa diketso ho arabela ditaello tsa titjhere, mohlala: 'Qhoma, tlola, tshwara menwana ya maoto, jj.' Tsamaya ka potlako/ hanyane, jj.'

KEREITI YA 2 KOTARA YA 4

LITHERE SI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo, *Boitemohelo ba tlhaku le modumo le ho Bala ka Kopanelo di kenyelled-itswe mesebetsing ya Ho mamela le ho Bua*

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo/ *Boitemohelo ba tlhaku le modumo: (ya molomo le/ kapa e etswang)*

Ho bala ka Kopanelo

Titjhere o balla sehlopha buka, a supa mantswe le ho bua ka ditshwantsho le ditaba tsa pale ka ho latelana. O bala pale kgafetsa bekeng, a kgothalletsa baiuthuti ho kenella. Pale kapa tema ya nnete e sebe-disetswa ho tsebisa tlotlontswe e ntjha.

- Mamela le ho arabela paleng kapa temeng ya nnete a ntse a latela titjhere mme a shebile ditshwantsho
- Bua ka ditshwantsho ka Puo ya Bobedi ya Tlatsetso
- Hlwaya le ho bolela mabitso a dintho tse setshwantshong ka Puo ya Bobedi ya Tlatsetso
- Balla tema hodimo le titjhere. Sehlopha kaofela se bala yona pale eo kapa tema ya nnete le titjhere.
- Araba tse ding tsa dipotso tse bonolo ka thuso ya ditshwantsho, mohlala, Mang, Eng, Hokae
- Ithuta e nngwe ya tlotlontswe e ntjha
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho lokelang ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Ellelwa le ho bala mantswe a tlwaelehileng a ngotsweng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso ka phaposing, mohl. lebotla la mantswe
- Tshwantshisa dikarolo tsa pale a bontsha ka sefahleho le dikarolo tsa puo tse bonolo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane a sebedisa moaparo, dimaseke le diphaphethe ka bobedi le ka dihlopha tse nyane

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso:

Temoho ya phetoho le *Boitemohelo ba tlhaku le modumo: (ya molomo le/kapa e etswang)*

- Opa medumong ya mantswe a tlwaelehileng
- Arola mantswe a buuwang ka medumo le ho a kopanya hape
- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswe a buuwang
- Arloa dipolelo tsa molomo ka medumo e itseng ka ho opa lentsweng ka leng

Ho bala: (tsa molomo le/kapa tse etswang)

- Hlwaya le ho bolela mabitso a dintho ditshwantshong tsa Dibuka tse Kgolo/phousetareng
- Araba dipotso tse bonolo tse amanang le pale tse nang le dikarabo tse kgutshwane
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho loketseng ka bobedi le ka dihlopha tse nyane ka boitshepo
- Bapala dikarolo tsa pale ka ho etsa a bontsha ka sefahleho le dipuisano tse bonolo ka bobedi le ka dihlopha tse nyane ka boitshepo le tjantjello

DITEMA TSE KGOHALLETSWANG/ DISEBEDISWA BAKENG SA SELEMO

- Dibuka tse Kgolo (tsa ditaba tseo e seng tsa nnete) le tsa nnete
- Pokello ya dipale, dithothokiso le dipina
- Diphousetara tsa puisano ho thusa titjhere ho ruteng dipale le tlotlontswe
- Ditjhate tsa mmala le tsa dinomoro
- Disebediswa tse malebana le ditema le dihlooho
- Diaparo tse sebediswang ho bapala dipaleng, mohlala: dimaseke le tse ding, jj.
- Di CD, Di DVD le mananeo a theleveshene
- Diphaphethe ho ruta Puo ya Bobedi ya Tlatsetso
- Dipapetlana tsa mantswe, dileibole bakeng sa dintho tse tla phatlalatswa phaposing
- Tshupane e sebediswang ha ho balwa ditema tse hodisitsweng, dipale tsa leboteng le tse bapaditsweng
- Dimaseke, Dibuka tse Kgolo tse entsweng ke Titjhere/ Moithuti, Dibuka tsa Zig zag, diphaphethe, dikarete tsa mantswe jj.

KEREITI YA 3

PUO YA BOBEDI YA TLATSETSO YA SESOTHO

DITLHOKO TSA KOTARA KA NNGWE

NAKO E SISINTSWENG YA HO RUTA: HORA YA 1

KEREITI YA 3 KOTARA YA 1

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Matijhere a lokela ho kgetha ditema tsa mookotaba tse tharo ho thusa titjhere ho ruta pheto ya tlotlontswe le ho akaretsa mesebetsi yohle e hlahellang ka tlase.

Ela hloko hore ditema/ dihlooho tse sisintsweng empa e le ditshisinyo feela. Ba lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse Kgolo/diphousetara, dithothokiso, dipina, dipapadi le disebediswa tse hloka-halang bakeng sa ditema tseo ba di kgethileng.

Ba lokela ho ruta mesebetsi yohle, ho feta hang ha ho hloka-hala. Ba lokela ho lekola baithuti ba sebedisa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso. Ba lokela ho dumella titjhere ho pheta dibopeho tsa puo tsa motheo kgafetsa hore ba tle ba buisana ka Puo ya Bobedi ya Tlatsetso.

Mesebetsi ya beke

Bonnyane mesebetsi e mebedi kapa ho feta ya e latelang e ka etswa thutong bekeng:

- Tswelapele ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho mamela le ho bua) a sebedisa ditema kapa dihlooho
- *Hlwaya motho, phoofolo kapa dintho tse bonolo tse hlalolang moelelo o itseng ba le babedi kapa sehlopha se senyane 'Ke na le maoto a mabedi. Nka fofa. Nna ke mang?'*
- Tshwarella ka hlooho diraeme tse bonolo le diketso tsa ho bina ka bobedi kapa dihlopha.
- Nka karolo ho bapaleng bonketsisane le di puisano tsa dipolelo tsa mela e mmedi ho ya borarong a tshwantsha ditumediso ba le babedi kapa ka sehlopha
- Arabela le ho etsa dikopo tse bonolo, mohlala: 'Ke kopa metsi.'
- Sebedisa puo e ikgethang, mohlala; 'Ke kopa tshwarelo. Nkinele matsoho metsing.'
- Bua ka dintho tse ditshwantshong ho arabela ditaello tsa titjhere.
- Bapala dipapadi tsa puo ba le babedi kapa sehlopha se senyane
- Arabela ka ditho tsa mmele ho ditaello tse bonolo tsa molomo tseo a di newang ke titjhere kapa ba mophato wa hae.
- Arabela dipotsong tse bonolo tse botswang ke titjhere le baithuti mmoho le yena, ba nkang seabo sa titjhere, mohlala: 'Eng, Ho kae, Mang, Jwang'.

Hang ka beke, titjhere o bala kapa ho pheta pale. Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa/ ho phetwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse phetwang di lokela ho balwa ho tswa Dibukeng tse Kgolo kapa diphousetareng tse takilweng hore baithuti ba kgone ho bona ditshwantsho.

- Mamela dipale tse kgutshwane ka thabo le ho kenella ka nako e nepahetseng a pheta dipaterone tsa puo moo ho hloka halang, ka bobedi kapa ka sehlopha se nyane
- Arabela dipotso tsa puo tse bonolo ho tswa dikarabong tse kgutshwane tsa pale, mohlala: (Mang, Eng, Hokae)

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

Ka ho ba le seabo mesebetsing e ka hodimo

- Tswelapele ho bopa le ho tshwantshisa tlotlontswe e kgobokantsweng le dikarolo tsa puo tse bonolo
- Sebedisa puo ka tsela e ikgethileng (mohlala: 'Ke kopa tshwarelo; Nkinele matsoho metsing.'
- Arabela dipotsong tse bonolo tse botswang ke titjhere le baithuti mmoho le yena, ba nkang seabo sa titjhere, mohlala: 'Eng, Hokae, Mang, Jwang.
- *Utlwisisa le ho qala ho sebedisa dibopeho tse bonolo tsa thutapuo moelelong, mohlala: 'Nka Qhoma/ tlola/ matha, jj. 'Nka tshwara menwana ya maoto.'*

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa Mesebetsi e seng ya Semmuso:

Ho mamela le ho bua: (Ya molomo le / kapa e Etswang)

- Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe e mmalwa ya motheo ka ho supa dintho tse ka phaposeng kapa setshwantsho
- Tshwarella ka hlooho a etsa diraeme tse bonolo le dipina ka diketso
- Nka karolo ho bapala dipapadi tsa nketsisane le di puisano ka dipolelo tse 2-3 ka thuso ya titjhere ho tshwantshisa ditumediso jj. Ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Arabela dipotso tse bonolo, (mohl. 'O dula hokae?')

KEREITI YA 3 KOTARA YA 1

LITHERE SI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo le Boitemohelo ba medumo le ditlhaku le Padisommoho /ho bala ka Kopanelo di kenyelletswa mesebetsing ya ho mamela le ho bua

DIKAHARE/ DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo le Boitemohelo ba medumo le ditlhaku

- Arola mantsw e a buuwang ka dinoko le ho a kopanya mmoho
- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantsw e a buuweng
- Hlwaya dikamano tsa tlhaku le modumo ditlhakung tse tsamayang ka bonngwe tse nang le qapodiso e tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso (mohlala: d, f, g, h, l, m, n, s, jj.) Ruta bonnyane modumo o le mong ka beke.
- Sebedisa dikarete tsa dinoko ho bopa mantsw e (sheba, bua, etsa)

Ho bala ka kopanelo (bonnyane metsotso e 15 habedi ka beke)

Habedi ka beke, titjhere o bala le ho pheta pale haeba nako e mo dumella.(Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa/phetwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahloho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse phetwang di lokela ho balwa ho tswa Dibukeng tse Kgolo kapa diphousetareng tse takilweng hore baithuti ba kgone ho bona ditshwantsho. Titjhere a ngole mantsw e a hlahang kgafetsa ho tswa paleng a ntoo a bea leboteng la mantsw e.

- Mamela dipale tse kgutshwane ditaba tse phetwang hape kapa ditema tsa nnete tse badilweng Dibukeng tse Kgolo kapa diphousetareng
- Balla tema hodimo le titjhere. Baithuti bohle ba bala pale eo kapa tema ya nnete mmoho le titjhere.
- Latela tema e badilweng mmoho le titjhere. Baithuti kaofela ba bala pale ena hape le titjhere mme baithuti mmoho ba bale ka bokgeleke.
- *Arabela dipotso tse bonolo ho tswa paleng ka dikarabo tse kgutshwane (Hokae, Eng, Mang, Jwang)*
- *Bolela tse ding tsa mabitso a dintho tse ditshwantshong ho arabela dipotso tsa titjhere le baithuti mmoho, mohlala: 'Ke eng sena?' 'Ke tlhapi.'*
- Nka karolo dipaleng, a sebedisa dipuisano ba le babedi kapa dihlopha tse nyane
- Elellwa le ho bala mantsw e a tlwaelehileng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso mongolong wa phaposi, mohl. leboteng la mantsw e.

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa Mesebetsi e seng ya Semmuso:

Temoho ya phetoho ya medumo le Boitemohelo ba medumo le ditlhaku

- Arola mantswa a buuwang ka dinoko le ho a kopanya mmoho
- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswa a buuwang
- Hlwaya kamano pakeng tsa tlhaku le medumo mantsweng a tlwaelehileng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso le Puong ya Lapeng

Ho bala ka Kopanelo: (Ya molomo le / kapa e Etswang)

- Balla tema hodimo le titjhere
- Araba dipotso tse bonolo ka pale tse nang le dikarabo tse kgutshwane.
- Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe paleng ka ho bolela dintho tse setshwantshong le ho arabela ditaello ho tswa ho titjhere
- Kamora phetapheto ya dipadiso, kenella lehlasing mme o phete dikarolo tsa puo moo ho hlokehang ka bobedi le ka dihlopha
- Tshwantshisa/pheta ka mokgwa wa terama o bontsha ka sefahleho dikarolo tsa pale le puisano e bonolo ka bobedi le ka dihlopha

KEREITI YA 3 KOTARA YA 2

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/ NTSHETSOPELE YA DIKGOPOLOKUTLWISISO /BOKGONI

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le popo ya puo

Matijhere a lokela ho kgetha ditema tse tharo tse tla ba kgontsha ho hlahisa le ho sebedisa tlotlontswe hape, le ho etsa mesebetsi e boletsweng ka tlase.

Hlokomela hore meokotaba/ dihlooho tse hlahisitsweng ke ditlhaliso feela. Matijhere a lokela ho kgetha ditema tsa bona tse ba loketseng ho ya ka boemo le disebediswa tse teng. Ba lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse kgolo/ diphousetara, dithothokiso, dipina, dipapadi le dintho tsa nnete tsa tema eo ba e kgethileng .

Ba lokela ho leka ho etsa mesebetsi kaofela, ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho lekola baithuti ba sebedisa Mesebetsi ya tekanyetso e seng ya Semmuso. Ba lokela ho dumella titjhere ho pheta hape puo e bonolo, dikarolo tsa puo tsa sethatho ha a buisana le baithuti Puong ya Bobedi ya Tlatsetso

Mesebetsi ya beke

Bonnyane mesebetsi e mebedi kapa ho feta ya e latelang e ka etswa thutong bekeng:

- Tswella ho ntshetsapele tlotlontswe ya molomo (ho mamela le ho bua) a sebedisa meokotaba kapa dihlooho
- Ho tshwarella ka hlooho le ho etsa dithothokiso tse bonolo le dipina ka diketso ka bobedi le ka dihlopha
- A sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. *'Na nka tswela kantle; Ke kopa tshwarelo'*)
- Bapala bonketsisane le ho nka karolo puisanong e kgutshwane a sebedisa puo e tlwaelehileng
- (dipolelo tse 2-3) ka thuso ya titjhere, mohlala, ho kopana le ho dumedisana ka bobedi le ka dihlopha.
- Ho etsa dikopo tse bonolo, mohlala, *'Na nka nka buka?'*
- Bua ka dintho setshwantshong ho arabela ho ditaello tsa titjhere, mohlala, *'O bona eng setshwantshong? 'Mpolelle hore o bona eng setshwantshong.'*
- Hlwaya motho, phoofolo kapa ntho ho tswa tlhalosong e bonolo ya molomo, e nang le ditataiso tse pedi tse isang karabong ka bobedi le ka dihlopha *'Ke na le maoto a mabedi. Nka fofa. Nna ke mang?'*
- Bapala dipapadi tsa puo ka bobedi le ka dihlopha
- Arabela ditaelong tse bonolo tsa molomo ka ho etsa tse buuwang ke titjhere ka bobedi le ka dihlopha
- Araba dipotso tse bonolo tse botswang ke titjhere le baithuti ba nkang karolo ya ho ba titjhere, mohlala, *'Ke eng, Ke mang, Kae, Jwang*

Hang ka beke, titjhere o bala kapa ho pheta pale. Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa/ ho phetwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse phetwang di lokela ho balwa ho tswa Dibukeng tse Kgolo kapa diphousetareng tse takilweng hore baithuti ba kgone ho bona ditshwantsho.

- Mamela dipale tse kgutshwane ka thahasello mme a kenella lehlasing ka nako e tshwanelehileng mme a pheta pheta paterone ya puo moo ho tshwanelehileng ka bobedi le ka dihlopha
- Araba dipotso tse bonolo ka pale tse nang le dikarabo tse kgutshwane. (Ke mang, Ke eng, Kae)
- Pheta se bonwang ho tema e ngotsweng

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le dibopeho tsa puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka tlase:

- Tswela pele ho bopa tlotlontswe e buuwang
- Bapala bonketsisane le ho nka karolo puisanong e kgutshwane a sebedisa puo e tlwaelehileng (dipolelo tse 2-3) ka thuso ya titjhere.
- Qala ho ntshetsapele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa sebopelo sa puo se bonolo maemong a puo e buuwang e nang le moelelo, mohlala, utlwisisa le ho sebedisa 'nka';: *Nka matha; mokgwa wa kganyetso: Nka se kgone ho fofa*

TEKANYETSO

Tshisinyo ya Mesebetsi e seng ya Semmuso:

Ho mamela le ho bua: (tsa molomo le/kapa mesebetsi e etswang)

- Bontsha kutlwisiso le ho sebedisa tlotlontswe e buuwang ya sethatho ka ho bolela mabitso a dintho
- Ho tshwarella ka hlooho le ho etsa dithothokiso tse bonolo le dipina ka diketso ka boitshepo
- Arabela ka diketso ho ditaelo tse bonolo tsa molomo tseo titjhere a fanang ka tsona ho moithuti ka mong le ka bobedi
- Bapala bonketsisane le ho nka karolo puisanong e kgutshwane a sebedisa puo e tlwaelehileng (dipolelo tse 2-3) ka thuso ya titjhere, mohl. Ho kopana le ho dumedisana ka bobedi le ka dihlopha.
- Araba dipotso tse bonolo tse botswang ke titjhere le baithutimmoho.

KEREITI YA 3 KOTARA YA 2

LITHERESI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo, boitemohelo ba medumo le Padiso ya Kopanelo di kenelleditswe ho mesebetsi ya ho Mamela le ho Bua.

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/ BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo le boitemohelo ba ditlhaku le medumo

Mesebetsi e lokela ho kenellelsa mesebetsi ya ho Mamela le ho Bua le Padisommoho/ho bala ka Kopanelo.

- Opa medumong ka nngwe (difonime) mantsweng a buuwang
- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswa a buuwang
- Hlwaya dikamano tsa tlhaku le modumo ditlhakung tse tsamayang ka bonngwe tse nang le qapodiso e tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso (mohl. d, f, g, h, l, m, n, s, jj.). Etsa bonnyane modumo o le mong ka beke.
- Ruta e meng ya medumo eo e bang e fapane, mohl. Ditumannotshi
- Sebedisa dikarete tsa dinoko ho bopa mantswa (sheba, Bua, etsa)

Ho bala ka Kopanelo / Padisommoho(bonnyane metsotso e 15 habedi ka beke)

Habedi ka beke, titjhere o bala le ho pheta pale haeba nako e mo dumella.(Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa/phetwa ka mokgwa wa terama ho bontshwa ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse phetwang di lokela ho balwa ho tswa Dibukeng tse Kgolo kapa diphousetareng tse takilweng hore baithuti ba kgone ho bona ditshwantsho. Titjhere a ngole mantswa a hlahang kgafetsa ho tswa paleng a ntoo a bea leboteng la mantswa.

Mesebetsi ya beke

Titjhere a ka etsa mesebetsi o le mong o motelele kapa e mebedi kapa e meraro e mekgutshwane ha nngwe ka beke.

- Mamela dipale tse kgutshwane, diphetelo kapa ditema tsa nnete tse phetwang kapa tse balwang ho tswa Bukeng e kgolo kapa phousetareng e nang le ditshwantsho, ka thahasello mme a kenelle lehlasing ka nako e loketseng
- Balla tema hodimo le titjhere. Phaposi/baithuti kaofela e bala pale e tshwanang kapa tema ya nnete le titjhere
- Latela tema e balwang ke titjhere. Tatellanong ya ho balwa ha tema yona eo hammoho le titjhere le baithutimmoho a hlokomela mantswa a tlwaelehleng mme a bale kgafetsa ka bolokolohi
- Araba dipotso tse bonolo tsa nnete ka pale tse kgutshwane, (Kae, Ke eng, Ke mang, Jwang)
- Bolela mabitso a dintho tse setshwantshong ho araba dipotso ho tswa ho titjhere le baithutimmoho, mohl., 'Ke eng see?' 'Ke Tlhapi .'
- Bontsha ka ho etsisa pale a sebedisa tse ding tsa dipuisano ka bobedi le ka dihlopha
- Ka thuso ya titjhere, etsa phetelo ka dikarolo tsa pale ka bobedi.
- Hlokomela le ho bala a mang a mantswa a tlwaelehleng mongolong wa Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ka phaposing, mohl., lebota la mantswa

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa mesebetsi ya Tekolo e seng ya Semmuso:

Temoho ya phetoho ya medumo le boitemohelo ba medumo: (E buuwang le/kapa e Etswang)

- Arola mantswe a buuwang ho dinoko le ho a kopanya hape
- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswe a buuwang
- Hlwaya dikamano tsa lentswe le medumo mantsweng a tlwaelehileng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso le Puong ya Lapeng

Padiso ya Kopanelo: (E buuwang le/kapa e Etswang)

- Balla padiso hodimo le titjhere ka bolokolohi
- Araba dipotso tse bonolo ka pale e nang le dikarabo tse kgutshwane
- Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe paleng ka ho bolela mabitso a dintho tse setshwantshong o arabela ditaello hotswa ho titjhere
- Kamora ho bala ho phetwang, kenella mahlasong le ho pheta dikarolo tsa puo moo ho lokelang ka bobedi le ka dihlopha tse nyane
- Bontsha ka ho etsisa dikarolo tsa pale ka tshebediso ya tse ding tsa dipontsho tsa maikutlo ka sefahleho le puisano e bonolo ka bobedi le ka dihlopha

KEREITI YA 3 KOTARA YA 3

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Matijhere a lokela ho kgetha mekotaba tse tharo tse tla ba kgontsha ho hlahisa tlotlontswe e sebedisitsweng hape hape, le ho akaretsa mesebetsi e boletsweng ka tlase.

Hlokomela hore mekotaba/ dihlooho tse hlahisitsweng ke tlhahiso feela. Ba lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse Kgolo/diphousetara, dithothokiso, dipapadi le dintho tsa nnete tse hlokehang bakeng sa tema eo ba e kgethileng.

Ba lokela ho leka ho etsa mesebetsi kaofela, ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho lekola baithuti ba bona ba sebedisa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho dumella tijhere ho bopa botjha puo e bonolo, popo ya puo ya sethatho ha a ntse a buisana le baithuti Puong ya Bobedi ya Tlatsetso.

Mesebetsi ya beke

Tijhere a ka etsa mosebetsi o le mong o molelele, kapa e mebedi kapa e meraro e mokgutshwane hang ka beke

- Ntshetsopele ya tlotlontswe e buuwang (ho mamela le ho bua) a sebedisa mekotaba / dihlooho
- Nka karolo papading ya bonketsisane le puisano e nang le (mela e 3 ho isa ho 4) Ka thuso ya tijhere a bontsha ka diketso puisano e kgutshwane ka bobedi le ka dihlopha
- Latela tatellano e kgutshwane ya ditaello tse 2 -3 tseo tijhere a fanang ka tsona
- Utlwisisa le ho araba dipotso tse bonolo tse kang 'Ke mang, Ke eng, Kae, 'Ya mang?
- Etsa dikopo tse bonolo le pehelo puong e ntjha ka thuso ya tijhere mohlala, 'Nka tswela kantle mme ke bapale, ka kopo?'
- Sebedisa puo e sa fetoheng (mohl. Kajeno, Hosane, Maobane)
- Mamela phetelo e bonolo , e etswang ke tijhere(dipolelo tse 2)
- Ho tshwarella ka hlooho le ho etsa dithothokiso tse bonolo le dipina ka bobedi le ka dihlopha tse nyane ka boitshepo le tjantjello
- Bapala dipapadi tsa puo ka ntle ho phaposi le baithutimmoho le dihlopheng tse nyane ka tataiso ya tijhere.

Ha nngwe bekeng, tijhere o bala kapa o pheta pale. Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa/ tsa etswa ka mokgwa wa terama ho sebediswa dipontsho ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse balwang di lokela ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetareng e nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka bonang ditshwantsho.

- Mamela dipale tse kgutshwane ka thahasello mme a kenelle lehlasing ka nako e loketseng mme a etsa phetapheto ya puo moo ho hlokehang ka bobedi le ka dihlopha
- Mamela le ho arabela paleng e kgutshwane e bonolo e balwang hodimo ke tijhere

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le popo ya puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka hodimo:

- Tswelapele ho bopa le ho bontsha ka diketso, tlotlontswe e ithutilweng le popo ya puo dipuisanong tse bonolo
- Sebedisa puo e itseng e sa fetoheng (mohl. Kajeno, Hosane, Maobane)
- Utlwisisa le ho araba dipotso tse bonolo tse kang 'Ke mang, Ke eng, Kae, 'Ya mang?
- Qala ho ntshetsapele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa popo ya puo e bonolo boemong ba puo e buuwang e nang le moelelo, mantswa a tlwaelehileng, boemo ba potso, maemedi , maetsi, ditaello

Ditshisinyo tsa mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso:

Ho mamela le ho bua: (Tse buuwang le/kapa tse Etswang)

- Nka karolo ho dipapadi tse bonolo tsa ho etsa le dipuisano tse nang (le dipolelo tse 3-4) ka thuso ya titjhere a bontsha ka diketso puisano e kgutshwane /ditumediso ka bobedi le ka dihlopha
- Latela tatellano e kgutshwane ya ditaelo tse 2-3 tseo titjhere a fanang ka tsona
- Fana le ho arabela ho ditaelo tse bonolo tseo titjhere a fanang ka tsona le baithutimmoho mohl. *Raha bolo*
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. Kajeno, Hosane, Maobane)
- Utlwisisa le ho araba dipotso tse bonolo tse kang 'Ke mang, Ke eng, Kae, 'Ya mang?'
- Etsa dikopo tse bonolo le peho puong e ntjha ka thuso ya titjhere mohlala, 'Nka tswela ka ntle ho ya bapala, ka kopo hle?'

KEREITI YA 3 KOTARA YA 3

LITHERE SI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo, Boitemohelo ba medumo le Padiso ya Kopanelo di kenyelleditswe ho mesebetsi ya ho Mamela le ho Bua

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo le medumo

- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantsw e a buuwang
- Hlwaya palo ya medumo senokong ka seng mantsweng a tlwaelehileng
- Arola mantsw e a buuwang ho medumo le ho a kopanya mmoho hape
- Hlwaya dikamano tsa tlhaku le modumo ditlhakung tse tsamayang ka bonngwe tse nang le qapodiso e tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso (mohl. d, f, g, h, l, m, n, s, jj.). Etsa bonnyane modumo o le mong ka beke.
- Ruta medumo e itseng eo e bang e fapane, mohl. ditlhaku/ alfabete.
- Ruta e meng ya medumo e qalang eo e bang e fapane Puong ya Bobedi ya Tlatsetso ho tswa ho Puo ya Lapeng
- Sebedisa dikarete tsa dinoko ho bopa mantsw e (sheba, bua le ho etsa)

Padiso ya Kopanelo (bonnyane metsotso e 15 habedi ka beke)

Habedi ka beke, ho ya ka nako e teng, titjhere o pheta kapa o bala pale (Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa ho sebediswa dipontsho tsa maikutlo ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse balwang di lokela ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetareng e nang le ditshwantsho moo bana bohle ba ka kgonang ho bona ditshwantsho. Titjhere o ngola mantsw e a hlahellang kgafetsa ho tswa paleng mme a behe leboteng la mantsw e.

Mesebetsi ya beke le beke

- Mamela dipale tse kgutshwane, pheta ka tatellano kapa ditema tsa nnete tse phetwang kapa tse balwang ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetareng tsa ditshwantsho) ka thahasello mme a kenella lehlasong ka nako e loketseng
- Balla padiso hodimo mmoho le titjhere. Phaposi kaofela e bala yona pale eo kapa pale ya nnete le titjhere
- Latela padiso e balwang ke titjhere. Dipadisong tse latellanang tsa yona padiso eo titjhere le baithutimmoho ba hlokomela mantsw e a tlwaelehileng mme ba bale hape ka bolokolohi ka ho bontsha maikutlo.
- Bala ka bolokolohi, padiso e kopanetsweng e akaretswang Kotareng ya 1 le ya 2
- Etsa moelelo le ho araba dipotso tse bonolo (Ke mang, Ke eng, Kae, Jwang) tse itshetlehileng ho ya Kopanelo
- Bolela tse ding tsa dintho setshwantshong ho araba dipotso tse tswang ho titjhere le baithutimmoho
- Etsa papadi ya bonketsisane ho bapala dikarolo tsa pale ka dihlopha tse nyane
- Hlokomela le ho bala a mang a mantsw e a tlwaelehileng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso metakong e ka phaposing mohl. mantsw e a leboteng

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso:

Temoho ya phetoho ya medumo le boitemohelo ba medumo: (Tse buuwang le/kapa Etswang)

- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya puo e buuwang
- Hlwaya dikamano tsa tlhaku le modumo ditlhakung tse tsamayang ka bonngwe tse nang le qapodiso e tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso (mohl. d, f, g, h, l, m, n, s, jj.). Etsa bonnyane modumo o le mong ka beke.
- Tseba e meng ya medumo e ka nnang ya fapana, mohl. Ditlhaku/ dialfabete.
- Hlwaya e meng ya medumo ya sethatho e ka nnang ya fapana Puong ya Bobedi ya Tlatsetso ho tswa Puong ya Lapeng
- Sebedisa dikarete tsa dinoko ho bopa mantswe (sheba, bua le ho etsa)

Padiso ya Kopanelo: (Tse buuwang le/kapa tse Etswang)

- Balla padiso hodimo mmoho le titjhere ka bolokolohi
- Bala ka bolokolohi, Padiso e kopanetsweng e akaretswang kotareng ya 1 le ya 2
- Araba dipotso tse bonolo ho tswa paleng tse nang le dikarabo tse kgutshwane
- Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe paleng ka ho bolela mantswe
- Bapala bonketsisane dikarolong tsa pale a sebedisa dipontsho tsa maikutlo ka sefahleho le puisano e bonolo ka bobedi le ka dihlopha

KEREITI YA 3 KOTARA YA 4

HO MAMELA LE HO BUA

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Titjhere o lokela ho kgetha ditema tse 3 tse tla ba kgontsa ho hlahisa le ho sebedisa tlotlontswe hape, le ho akaretsa mesebetsi e boletsweng ka tlase.

Hlokomela hore meokotaba/dihlooho tse hlahisitsweng ke ditlhaliso feela. Ba lokela ho etsa bonnete ba hore ba na le Dibuka tse Kgolo tse hlokehang/ diphousetara, dithothokiso, dipina, dipapadi le dintho tsa nnete tse hlokehang tsa tema eo ba e kgethileng.

Ba lokela ho etsa mesebetsi kaofela ho feta ha nngwe ha ho kgoneha. Ba lokela ho lekola baithuti ba bona ba sebedisa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso. Ba lokela ho dumella titjhere ho bopa hape puo e bonolo, ya dikarolo tsa sethatho tsa puo ha a ntse a buisana le baithuti puong ya Bobedi ya Tlatsetso.

- Ntshetsapele le ho sebedisa tlotlontswe ya molomo a sebedisa mookotaba kapa dihlooho
- Latela tatellano e kgutshwane ya ditaello tse 2-3, mohlala, ' Tlo le motswalle wa hao ka pele phaposing'
- Nka karolo ho etsa papadi ya bonketsisane e bonolo le puisano ya (dipolelo tse 3 - 4) ka thuso ya titjhere a bontsha ka diketso ditumediso/puisano e kgutshwane ka bobedi le ka dihlopha
- Fana sebaka ho fana ka ditaello tse bonolo le ho laela nakong ya dipapadi tsa puo ho baithutimmoho
- Utlwisisa le ho araba dipotso tse bonolo tse kang 'O mang Lebitso la hao? O na le dilemo tse kae?'
- Etsa le ho arabela dikopong tse bonolo tse etswang ke titjhere le baithutimmoho
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. Kajeno, Hosane, Maobane)
- Hlwaya le ho bolela mabitso a dintho tsa nnete puong e ntjha (buka, pensele, seeta, hempe jj.)
- Bua ka dintho tse setshwantshong ho arabela ho ditaello tsa titjhere (O bona eng setshwantshong? Mpolelle seo o se bonang.)
- Mamela phetelo ya diketsahalo (mela e 2-3), e etswang ke titjhere a bolela seo a se e ntseng
- Ka thuso ya titjhere, a fane ka phetelo ya diketsahalo (mela e 1-2), mohlala, baithuti ba bolella titjhere ka boemo ba lehodimo
- Ho tshwarella ka hlooho le ho etsa dithothokiso tse bonolo, le dipina ka boitshepo le tjantjello

Ha nngwe ka beke, titjhere o bala kapa o pheta pale. Dipale tse phetwang di ka tshwantshiswa ho sebediswa dipontsho tsa maikutlo ka sefahleho le moaparo ho thusa moelelo. Dipale tse balwang di lokela ho tswa Bukeng e Kgolo kapa phousetareng moo bana bohle ba ka kgonang ho bona.

- Mamela dipale tse kgutshwane ka thahasello mme a kenelle lehlasong ka nako e loketseng mme a phete puo e phetaphetilweng moo ho hlokehang ka bobedi le ka dihlopha
- Mamela le ho arabela paleng e kgutshwane e bonolo e balwang ke titjhere
- Araba dipotso tse bonolo tsa nnete ka pale tse nang le dikarabo tse kgutshwane (Ke mang, Ke eng, Kae)

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le sebopeho sa puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka hodimo:

- Tswella ho bopa le ho bontsha ka diketso tlotlontswe e ithutilweng le dikarolo tsa puo puisanong e bonolo
- Qala ho ntshetsapele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa dibopeho tsa puo tse maemong a puo e buuwang e nang le moelelo, mantswe a tlwaelehileng, mokgwa wa ho botsa, maemedi, bongata, maetsi, ditaelo
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. 'Kajeno, Hosane, Maobane)
- Utlwisisa le ho araba dipotso tse kang 'Mang, Eng, Kae, 'Ya mang?

Ntshetsopele ya dikgopolokutlwisiso, tlotlontswe le popo ya puo

Ka ho nka karolo mesebetsing e ka hodimo:

- Tswelapele ho bopa le ho bontsha ka diketso, tlotlontswe e ithutilweng le popo ya puo dipuisanong tse bonolo
- Qala ho ntshetsapele kutlwisiso le bokgoni ba ho sebedisa popo ya puo e bonolo boemong ba puo e buuwang e nang le moelelo, mantswe a tlwaelehileng, boemo ba potso, maemedi, maetsi, ditaelo
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. Kajeno, Hosane, Maobane)
- Utlwisisa le ho araba dipotso tse bonolo tse kang 'Ke mang, Ke eng, Kae, 'Ya mang?

TEKANYETSO

Ditshisinyo tsa mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso:

- Nka karolo papading ya bonketsisane bonolo le puisano e nang le (mela e 3 - 4) a bontsha ka diketso puisano e kgutshwane/ditumediso ka bobedi le ka dihlopha
- Sebedisa puo e tlwaelehileng (mohl. 'Kajeno, Hosane, Maobane)
- Latela tatellano e kgutshwane ya ditaelo tse 2-3 tseo titjhere a fanang ka tsona
- Fana le ho arabela ho ditaelo tse bonolo tseo titjhere a fanang ka tsona le baithutimmoho mohl. *Kapa bolo*
- Utlwisisa le ho araba dipotso tse kang 'Ke mang, Ke eng, Kae, 'Ya mang?
- Etsa dikopo tse bonolo le dipehelo puong e ntjha ka thuso ya titjhere mohlala, 'Nka ya kantle ho ya bapala, ka kopo?'

KEREITI YA 3 KOTARA YA

LITHERESI YA SETHATHO

Temoho ya phetoho ya medumo, Boitemohelo ba medumo le Padiso ya Kopanelo di kenyelleditswe ho mesebetsi ya ho Mamela le ho Bua.

DIKAHARE/DIKGOPOLOKUTLWISISO/BOKGONI

Temoho ya phetoho ya medumo le temoho ya ditlhaku le modumo

- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswa a buuwang
- Hlwaya nomoro ya medumo senokong sa mantswa a tlwaelehileng
- Arola mantswa a buuwang medumong mme a kopangwe ha mmoho hape
- Hlwaya kamano ya tlhaku le modumo tlhakung e le nngwe e nang le modumo o tshwanang ha o qapodiswa Puong ya Lapeng le Puong ya Bobedi ya Tlatsetso (mohl. d,f, g,h,l,m,n,s jj.)
- Ruta medumo e fapaneng, mohl. Ditumannotshi. Ruta emeng ya medumo e qalang e ka fapanang Puong ya Bobedi ya Tlatsetso ho tswa Puong ya Lapeng
- Sebedisa dikarete tsa medumo ho bopa mantswa (sheba,bua,etsa)

Padisommoho/ Ho bala ka Kopanelo(Bonnyane metsotso e 15 habedi ka beke)

Habedi bekeng ho ya ka nako e teng Titjhere o tla pheta kapa ho bala pale (Dipale tse phetwang di ka bapalwa ka mokgwa wa terama ho sebediswa ka ho bontsha ka sefahleho ho fana ka moelelo.Dipale tse balwang ho tswa ho dibuka tse kgolo kapa diphousetareng moo bana kaofela ba kgonang ho bona ditshwantsho. Titjhere o ngola mantswa a hlahellang kgafetsa temeng/paleng a manehe leboteng la mantswa.)

Mesebetsi ya beke

- Ho mamela dipale tse kgutshwane, phetelo kapa tema ya pale tsa nnete kapa ho bala ho tswa Bukeng e kgolo kapa phousetara ya ditshwantsho
- Balla tema hodimo mmoho le titjhere. Sehlopha kaofela se bala pale e le nngwe kapa pale ya nnete
- Bala tema o latella titjhere. Ka tatellano ya ho bala tema eo le titjhere baithuti ba tla elellwa mantswa a hlahellang kgafetsa mme ba bale hantle ka bolokolohi le ka maikutlo.
- Bala ka bolokolohi, tema ya ho bala ka Kopanelo e balwang kotareng ya 1 le 3 ka dihlopha tse nyane
- Etsa moelelo mme o arabe dipotso tse bonolo (Mang, Eng, Kae, Jwang) tse hlahang temeng e balwang ka kopanelo
- Bolela tse ding tsa dintho tse ditshwantshong ha o araba dipotso tsa titjhere le baithutimmoho
- Bapala dikarolo tsa pale ka mokgwa wa terama ka dihlopha
- Etsa papadi ya bonketsisane ho bapala dikarolo tsa pale ka dihlopha tsa bopedi
- Elellwa le ho bala amang a mantswa a hlahellang kgafetsa a ngotsweng Puong ya Bobedi ya Tlatsetso ka phaposing,mohl. mantswa a ngotsweng leboteng)
- Ho bala le ho ngola amang a mantswa a hlahellang kgafetsa Puong ya Bobedi ya Tlatsetso

TEKANYETSO

Ditshisinyo bakeng sa Mesebetsi ya Tekanyetso e seng ya Semmuso

Temoho ya medumo le temoho ya tlhaku le modumo: (Ya molomo le/kapa tse Etswang)

- Hlwaya medumo qalong le qetellong ya mantswe a buuwang.
- Hlwaya kamano ya ditlhaku le modumo tse tsamayang ka bonngwe tse nang qapodiso e tshwanang Puong ya Lapeng le ya Bobedi ya Tlatsetso (mohl. d, f, g, h, l, m, n, s, jj.). Etsa bonyane modumo o le mong ka beke.
- Ruta emeng ya medumo e kabang e fapane mohl. ditumannotshi.
- Ruta emeng ya medumo e mengata ya mantlha e kabang e fapane le ya Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ho tswa Puong ya Lapeng
- Sebedisa dikarete tsa dinoko ho bopa mantswe (ema, bua, dula)

Ho Bala ka Kopanelo: (Ya molomo le/ kapa Etswang)

- Bala ka bolokolohi,tema hodimo mmoho le titjhere. Bala ka bolokolohi, Padiso e kopanetsweng e akaretswang kotareng ya 1 le 3
- Ho araba dipotso tse bonolo tse kgutshwane ho tswa paleng
- Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe ho tswa paleng ka ho bala mantswe.
- Ho nka karolo ho bapala ka seo ba se badileng paleng a bontsha ka sefahleho le puisano ka bobedi le dihlopha tse nyane.

DITEMA KGO THALLETSWANG / DISEBEDISWA TSA SELEMO

- Ditshwantsho le diphousetara tsa puisano
- Dibuka tse Kgolo - tsa dipale tsa nnete le tseo e seng tsa nnete
- Ditema tse ding tse hodisitsweng (dithothokiso, dipina jj)
- Dintho tse amanang le mekotaba, dihlooho, diphaphete, dimaseke jj.
- Ditshwantsho ka tatellano
- Pokello ya dipalekgutshwe, dithothokiso le dipina
- Papadi ka puo (ya molomo)
- Dibuka tse nang le ditshwantsho ka tlasa ditshwantsho ho ngotswe tlhaloso ya se etsahalang.
- Dikarete tsa mantswa tsa dintho tse ka phaposeng, tse beilweng pontsheng bakeng sa mantswa a hlahang kgafetsa
- Tjhate ya alfabete
- Tshupane e tla sebediswa ha ho balwa ditema tse hodisitsweng, dipale tse leboteng le tse manehilweng leboteng
- Dimaseke, Dibuka tse Kgolo tse entsweng ke Titjhere/ Moithuti, buka ya Ziki – zake (Zig-zag), diphaphete, dikarete tsa mantswa
- Diaparo tse iketseditweng tsa ho bapala bonketsisane ho tswa dipaleng.
- Didisiki tse kopaneng kapa ditheipi tse utlwalang tse nang le dipale (tse balwang kapa tse phetwang), dithothokiso, diraeme le dipina, CD e bapalwang kapa theipi e rokotwang, thelebishene le ditheipi tsa video (DVDs)

LENANE LA TLHALOSO YA MANTSWE

Diraeme tsa diketsiso – diraeme tse felehetswang ke ho etsa diketso (mohlala: ke thetsa hlooho ya ka, Ke thetsa menwana ya maoto , Ke thetsa mangwele, Ke thetss nko ya ka)

Puo e ekeditsweng –ha motho a ithuta puo hodima (kapa dipuo tse ding) a ntse a na le tsebo ya puo ya hae ya lapeng. Motho eo o a hella hodima seo a seng a se tseba puong ya lapeng (mohlala: ho ngola le ho bala). Puo ya Tlatsetso e a hellwa hodima puo ya lapeng; ha e nke sebaka sa yona.

Ntho e iketsahallang – bokgoni ba ho elellwa mantswe hang- hang ntle le ho a qapodisa kapa ho nahana ka yona.

Tekanyetso ya motheo– tekanyetso ya mantlha e sebedisetswang ho tseba lekola seo moithuti a seng a se tseba.

kopanya – bokgoni ba kopanya le ho qapodisa ditlhaku le medumo (ho bopa lentswe le leng)ho bitsa lentswe (.mohlala: 'm' + 'a' + 'l'+ 'o'+ 'm' + 'o' = 'malomo')

sehlooho – sehlooho sa setshwantsho se lekang ho hlalosa diketsahalo tsa setshwantsho kappa tsa pale.

Moralo wa mongolo –kutlwisiso ya tshebediso ya mongolo. Mohlala: mongolo oo o fupere molaetsa, mantswe ao a bopilwe ka ditlhaku, re bala ho tloha ho le letshehadi ho isa ho le letona, le ho tloha hodimo ho ya fatshe.

Qapodiso – bokgoni ba ho sebedisa tsebo ya ditlhaku le medumo ho qapodisa mantswe a ngotsweng ka nepo.

Medumo e tswakilweng – bokgoni ba ho sebediswa tsebo ya ho bala medumo le ditlhaku tse ngotsweng le kamano ya tsona di qapodiswa ka mokgwa o nepahetseng. (mehlala 'shw' 'ny' 'ts')

Medumo e mmedi – ditlhaku tse pedi tse ka kopangwang ho bopa modumo o le mong. didumammoho (mehlala 'jw' 'tl', 'sh') ditumannotshi (mehlala. 'ee', 'aa' 'oo')

Leeto la bokgoni ba ho bala le ho ngola – tsebo le ho hola ha moithuti a ithuta ho tswa mengolong e ngotsweng eo a kgonang ho e bona ka mehla. Moithuti ha a holela tikolohong e nang le mengolo o kgona ho ithuta ho bala le ho utlwisisa se ngotsweng le sepheo sa mongolo oo. Ba ka phetelwa kapa ba ballwa dipale, ba kgona ho ithuta hore mosebetsi wa dibuka ke ofe le hore dipale di sebetsa ka mokgwa ofe. Le pele ba ka kena sekolo ba se ba ntse ba ena le tsebo ka bokgoni ba ho bala le ho ngola. Leetong lena la bona ba ka leka ho ngola mabitso a bona ba sebedisa moralo wa ditlhaku le mongolo o nepahetseng (sepeling se nepahetseng), hape ba ka etsa eka ba bala buka. Lena ke lona leeto la moithuti hore a tle a be be le bokgoni ba ho tseba ho bala le ho ngola.

Tikoloho e nang le mengolo – mengolo e bonahalang hohle, mehlala. Mabitso a diterata, matshwao a tsela, mabitso a mabenkele, dileibole moo makoloing a emang teng, jj

Bokgoni ba ho bala– bokgoni ba ho bala tema kapa pale ka pele, ka mokgwa oo e ngotsweng ka ona, ho bala ho latela matshwao a ho bala, ho bontsha ka sefahleho le mmele se ngotsweng ho bontsha kutlwisiso ya se balwang.

Dikarolo tsa puo – puo e ithutwang ka ho sebedisa dikarolo (mohlala ha ho dumediswa). Ha re ithuta puo, boholo ke ho ithuta ka dikotwana. Jwalo jwalo , re qetella re etsa kelello ho tswa dikotwaneng tseo le ho tseba melao ya puo, re qetelle re na le bokgoni ba ho bua maikutlo a rona ka tsela e bobebe.

Boemo bo fetanang ba dingolwa– dibuka tse ngotsweng ho latela boemo bo fetanang. Thutapuo, tlotlontswe le bolelele ba dipolelo bo qala bo le bonolo ho fihla bon ka boemo bo boima/ thata. Boemo ba dibuka bo hloka hore bo lebahangwe le boemo ba moithuti ba ho bala.

Mantswe a hlahellang kgafetsa –mantswe a hlahellang haholo mongolong mehlala. 'le', 'a', 'ke', 'o', 'bana', 'jwalo', 'hore'.

Ho ithuta ntle le maikemisetso – thuto e etsahalang ntle le ho rutwa

Moelelo wa mantlha – moelelo wa mantlha ho tswa temeng. Baithuti ba ka botswa potso eo karabo ya yona e lokelwang ke ho fumaneha temeng hobane moelelo wa potso wa mantlha o fumaneha temeng. (mohlala : bolela mmala wa jeresi e neng e aperwe ke moshanyana?)

Temoho ya medumo – bokgoni ba ho utlwa, ho hlwaya le ho sebetsa ka modumo o le mong wa puo (mohlala: Sesothong re hlwaya modumo o le mong ho 'ama', 'aha', 'aka' le ho etsa phapang ho modumo wa 'ama', 'ema', 'eme', 'oma' jj).

Medumo – kamano pakeng tsa medumo ya puo le mopeleto wa yona. Mona moithuti o rutwa medumo e sebediswang ha ho balwa le ha ho ngolwa.

Temoho ya medumo ya lentswe – bokgoni ba ho utlwisisa modumo wa lentswe, mohlala: ho hlwaya modumo, ho arohana ha mantswe, morethetho (raeme), qaleho ya lentswe le qetelo ya lentswe

Hlahlamano ya diketsahalo – ho pheta diketsahalo tse fetileng ka ho hlahlamana ha tsona (mohlala ho pheta kapa ho ngola ka diketsahala tsa mafelo a beke e fetileng .)

Phetelo ya diketsahalo – sepheo sa phetelo diketsahalo ho etsa bonnete ba hore diketsahalo di phetwa ho latela ho hlahlamana ha tsona. mohlala: ngwana ha a phetela ba bang ka phaposing hore ho etsahetseng mafelong a beke nakong). Phetelo e sebedisa lekgathe lefile, mantswe a kang 'tsamaile', 'kgutlile' le 'ba ile ba'.

Raeme – mantswe kapa mela ya thothokiso e qetellang ka medumo e tshwanang e kenyelletsang ditumannotshi (mehlala taka baka, haka,)

Qetelo –karolo ya karohano ya medumo qetellong ya lentswe (mohlala mo- tho).

Ho bala ka kopanelo –titjhere o bala tema e hodisitsweng ha mmoho le bana. Ke mosebetsi wa baithuti bohle mmoho le titjhere. maikemisetso ke ho hlwaya sehlopha sa baithuti ba boemong bo hodimo ka ho bala. Baithuti ba bang batla mamela ha ho balwa, ba bang bat la tswelapele ka ho bala ha ba bang bat la bala ka ho phethahala. Yona tema eo e tla balwa matsatsi a mmalwa. Letsatsi ka leng titjhere o tla hlaha ka tsepamiso ya hae e ntjha. Tema e sebedisetswa ho hlaha makgabane a yona a kang : medumo, thutapuo, bokgoni ba ho bala ka moelelo.

Mantswe a hlahang kgafetsa – mantswe ao mmadi a tla a elellwa hang ka ho a sheba. Ha ba hloke ho a qapodisa kapa ho nahana ka ona. Mohatong wa pele wa ho bala, mantswe ana a hlaha kgafetsa jwalo ka 'ha', 'ho', 'le', 'tse', 'tsa', jj.

Mefuta ya ditema – ditema tsa dipheo, dibopeho le makgetha a fapaneng.

Mawa – mawa ke mekgwa ya ho ithuta. Hona le mawa a mangata ao baithuti ba ka a sebedisang ha bas a kgone ho bala lentse. mohlala, ba ka sheba setshwantsho, ba ka bala medumo ya lentswe kappa ba le arole dikoto.

Mefuta ya ditema – ditema tsa dipheo tse fapaneng, dibopeho le makgetha. Mefuta ya ditema e rutwang Mokgahlelong wa Motheo ke hlahlamano ya dintlha, ditaelo, dipale le dipehelo tsa tlhahisoleseding.

Karabelo e phethahetseng ya ditho tsa mmele – mokgwa wa ho ruta puo moo titjhere a fanang ka ditaelo, moithuti a arabela ka ho sebedisa ditho tsa mmele, titjhere a fane ka pehelo.

Mohato wa ho ntsha maikutlo – mantswe a buuwang, sehlopha sa mantswe le dipolelo tse nang le moelelo ho tsona (mehlala : Dumela/o entse hantle/Ke rata moroho)

Pokello ya mantswe – mantswe a matjha a bokelletsweng nqa e le nngwe.

Bokgoni ba ho kgorohela lentswe – ana ke mawa a sebediswang ke moithuti ha a sa kgone ho bala lentswe le sa tlwaelehang.

